

Η. ΣΟΦ.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΠΕΜΠΤΗΝ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ

10 Ὁδὸς Προαστείου, ἀρ. 10

Δι' ἀποστολῆς ἀποστέλλονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας διὰ γραμματοσήμου, χαρτονομισμάτων, χρυσοῦ κτλ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Καρλόλου Μερουβέλ: ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΚΕΡΑΝΔΑΛ, δραματικώτατον μυθιστόρημα, μετὰ εἰκόνων, μετάφρασις Κ. — Φ. Γκουεράτση: Ἡ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΒΕΝΕΒΕΝΤΟΥ, ἱστορικόν μυθιστόρημα, μεταφρῆσις Ἰ. Π. Πανᾶ. — Γεωργίου Ὁρέ: Ἡ ΚΟΜΗΣΣΑ ΣΑΡΡΑ, μετάφρασις Π. Γεωργαντοπούλου. — Μ. Κατζοπούλου: ΜΑΛΛΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

προπληρωτέα

Ἐν Ἀθήναις φρ. 8, ταῖς ἐπαρχίαις 8,50 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρυσᾷ 15.

Ἐν Ρωσίᾳ ρούβλια 6.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΚΕΡΑΝΔΑΛ

Τῇ ἐκόμισε τὴν πολύτιμην ἐπιστολήν. (Σελ. 129).

Λήξαντος τὴν 31^η Ὀκτωβρίου τοῦ 5' ἔτους τῶν «Ἐκλεκτῶν Μυθιστορημάτων», παρακαλοῦνται ὄσοι τῶν κκ. Συνδρομητῶν ἡμῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσιν ὡς τοιοῦτοι καὶ κατὰ τὸ Ζ' ἔτος, ν' ἀποστείλωσιν ἐγκαιρῶς τὴν συνδρομὴν αὐτῶν. Τὴν αὐτὴν παράκλησιν ἀπευθύνομεν καὶ πρὸς τοὺς κκ. Συνδρομητάς, ὧν ἡ συνδρομὴ ἔληξεν ἤδη τὴν 30^η παρελθόντος Σεπτεμβρίου.

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΕΡΟΥΒΕΛ

ΟΙ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΚΕΡΑΝΔΑΛ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΖΟΥΑΝΝΑ ΤΡΕΛΑΝ

[Συνέχεια]

Ἀνῆλθε τὴν κλίμακα.
 Ὁ κόμης ἠκολούθει αὐτόν.
 Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κλίμακος ὁ δ' Ἀμβαρὲς ἐσταμάτησε τὸν ἰατρὸν.
 — Εἶναι ἐν περιστάτικόν, τὸ ὁποῖον ἴσως ἀγνοεῖτε.
 — Ποῖον ;
 — Ἡ δεσποινὴς Τρελὰν τρέχει μεγαλύτερον κίνδυνον. Ἰδοὺ διατὶ τὸ λέγω εἰς τὸν ἰατρὸν τῆς.
 — Τί ἐννοεῖτε ;
 — Ἡ Ζουάννα εἶναι ἕγκυος.
 Σαρκαστικὴ χαρὰ ἐφαίνετο ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ κόμητος.
 — Ἦτο, ὑπέλαθεν ἡσύχως ὁ ἰατρός· δὲν εἶναι πλέον.
 Ὁ δ' Ἀμβαρὲς ὠπισθοδρόμησεν. Ὁ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Ζουάννας δεσμὸς διερηγνύετο, αὐτὴ δ' ἔμμενεν ἤδη ἐλευθέρᾳ.
 — Καὶ τολμᾶτε νὰ μοὶ τὸ εἴπητε ! ἀνέκραξε· διὰ τίνος ἐγκληματικῆς χειρίσεως ;
 Ὁ Κλαύδιος δὲν ἀπώλεσε τὴν ἡρεμίαν του.
 — Ἡ τύχη ἢ ἡ Πρόνοια διέρρηξε τὸν τελευταῖον δεσμὸν τὸν συνδέοντα τὴν δεσποινίδα Τρελὰν πρὸς ἑραστήν, τὸν ὁποῖον δὲν ἀγαπᾷ πλέον. Τὸ Σάββατον εἶχε μεταβῆ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ πύργου τοῦ Ἐλβέν τυχαίως. Αἰφνης ἦλθατε καὶ σεῖς· δὲν εἴσθε δὲ μόνος. Ἡ δεσποινὴς Τρελὰν διὰ νὰ σᾶς ἀποφύγῃ κατέφυγεν εἰς τινὰ γωνίαν, ἐκεῖθεν δὲ ἤκουσε τὰς πρὸς τὴν δεσποινίδα δὲ Φοντερὸζ ὁμολογίας καὶ διαβεβαιώσεις σας. Ἐβεβαιοῖτε αὐτήν, ὅτι οὐδέποτε ἠσθάνθητε πραγματικὸν ἔρωτα δι' οἰανδήποτε γυναῖκα· μετεχειρίσθητε τὰς προτέρας ἐρωμένας σας ὡς κόρας τῶν βουλευτῶν καὶ τὴν δεσποινίδα Τρελὰν ὁμοίως...

— Κύριε ! εἶπεν ὁ δ' Ἀμβαρὲς.

— Ἥμην ἐκεῖ, ὑπέλαβε ψυχρῶς ὁ Κλαύδιος. Ἐμπόδισα τὴν δεσποινίδα Τρελὰν νὰ προβῆ εἰς κίνημά τι φερομένη ὑπὸ τῆς ἀγανακτήσεως. Ἀμα ἀπήλθατε, ἡ δεσποινὴς Τρελὰν κατῆλθε καὶ αὕτη, ἀλλὰ τεταραγμένη ὡς ἦτο καὶ ἔνεκα τοῦ σκότους ὑπέστη πτώσιν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς προσθέσω ἄλλο τι ; Μετὰ μίαν ὥραν, κατόπιν φρικάλων πόνων, τὸ παιδίον δὲν ὑπῆρχε πλέον.

— Ποῦ εἶναι ;

— Ἐρωτήσατε τὸ ρεῦμα, ὅπερ παρέσυρεν αὐτό. Ἡ μήτηρ του ἔτεκεν ἀθλίως τὴν νύκτα καθ' ἰδόν. Ἰδοὺ, κύριε, ἡ πρώτη αἰτία τῆς νόσου τῆς. Ἄν ἀποθάνῃ σεῖς τὴν φρονεῦτε. Ἄν ζήσῃ δὲν θά τὴν ἐπανιδῆτε πλέον. Τὸ ὑπεσχέθη. Εἶναι καὶ αὕτη μία Κεραנדάλ. Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ μου δύναται τις, ὡς εἶπατε, νὰ φρονεῖσῃ, νὰ κλέψῃ ἴσως, ἀλλὰ δὲν ἀθετεῖ τὸν λόγον του. Εἰσελθετε.

Ὁ κόμης ἠτήθεις ὑπὸ τοῦ ἐπιβλητικοῦ ὕφους τοῦ ἰατροῦ δὲν ἀπεκρίθη.

Ὁ Κλαύδιος ἐπλησίασε πρὸς τὴν κλινὴν τῆς κρεολῆς καὶ ἔκυψε πρὸς αὐτήν.

— Ζουάννα, εἶπεν.

Ἐκείνη ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς αὐτὸν μετ' ἐκφράσεως ἀράτου τρυφερότητος.

— Πῶς εἶσαι ; ἠρώτησεν αὐτήν.

— Καλλίτερα. Εἶσαι ἐδῶ ;

— Ναί.

Ὁ κόμης δὲν ἐτόλμα νὰ κινηθῇ.

Ὁ Κλαύδιος παρεμέρισεν.

Ἐκφρασις μίσους καὶ ἀγανακτήσεως συνέστειλε τὰ χεῖλη τῆς κρεολῆς.

— Ἄ ! εἶπε, Κλαυδία, μοὶ ὑπεσχέθης...

Καὶ δι' ὑπερπληθῶς ἀγῶνος ἀνύψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνέκραξε πρὸς τὸν δ' Ἀμβαρὲς :

— Φύγε !

Καὶ ἐπανέπεσε βαρῶς ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου.

— Βλέπετε, κύριε, εἶπεν ὁ Κλαύδιος, ὅτι δὲν ἐψεύσθην.

II'

Ἀνθρώπιναι ἀνανδρία.

Ἐπανερχόμενος εἰς Σαῖν-Ζιλδάς, ὁ δ' Ἀμβαρὲς κατετρυχέτο ὑπὸ ζηλοτυπίας, ἧς δὲν ἐπίστευεν ἑαυτὸν ἰκανόν.

Ἡ θεὰ τῆς ἐρωμένης του, ἧς ἡ νόσος δὲν ἠδυνήθη ν' ἀλλοιώσῃ τὴν καλλονὴν, ἐζωογόνει ἐν αὐτῇ τὸ πάθος, ὅπερ ἐκείνη εἶχεν ἐμπνεύσει αὐτῇ πρότερον.

Δὲν ἀνῆκε πλέον εἰς αὐτόν.

Τὸν ἀπέδιδωξεν ὡς τὸν ἔσχατον τῶν ὑπηρετῶν.

«Φύγε» !

Ἡ ὑβριστικὴ αὕτη λέξις ἀντήχει ἐτι εἰς τὰ ὠτά του.

Ἐν τούτοις μετ' ὀλίγον ἐπανέκτησε τὴν ἡρεμίαν του.

Καθ' ὅσον ἐπλησίαζεν εἰς τὸν πύργον, ἡ Ζουάννα ἐξηλείφετο τῆς φαντασίας αὐτοῦ, ὡς ἐκεῖνος ἀπεμακρύνετο τοῦ οἴκου, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐκείνη τὸν ἀπέδιωξεν.

Ἐν τούτοις, ἡ ἀνάμνησις τῆς κρεολῆς ἐξῆλειψε τὴν ἀγγελικὴν εἰκόνα τῆς μνηστῆς του.

Τὸ πῦρ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Ζουάννας ἔκακε τὸν κόμητα.

Ἐνῷ διήρχετο πάροδόν τινα ἀγούσαν πρὸς τὸ ἔλος, ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ μέρους, εἰς ὃ ἡ Καμιλία, ὁ Βινίξ καὶ ὁ Ζεαννίνος εἶχον ἐκπληρώσει τὴν νυκτερινὴν αὐτῶν ἀποστολὴν, εἶδεν αἰφνης δύο ἰππεῖς.

Συνομίλου μετὰ ζωνρότητος.

Ἐκ τῶν κινήματων αὐτῶν ἐφαίνετο ὅτι ὁ μὲν προσεπάθει νὰ πείσῃ τὸν ἄλλον περὶ μυστηριώδους τινὸς πράγματος.

Ἐβαίνον ἀμρότεροι πρὸς τὸ δάσος.

Ὁ κόμης, πρὸς στιγμὴν ἀραιρεθεὶς τῶν σκέψεών του ἐκ τῆς συναντήσεως ταύτης, ἐπανέλαβε τὸν δρόμον του, χωρὶς νὰ διακρίνῃ, ἔνεκα τῆς ἀποστάσεως, τὴν μορφήν τῶν ἰππέων καὶ ἐπανεκάμψεν εἰς Σαῖν-Ζιλδάς.

Οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες ἦσαν ὁ δ' Εστρέλ καὶ ὁ ἐνωμοτάρχης τοῦ Πορνιγούεν.

Ὁ λοχαγὸς παρηκολούθει τὰς λεπτομερείας τῆς ὑποθέσεως τῶν Κεραנדάλ μετὰ πλείονος ζήλου ἢ ἡ ἀνάκρισις τῶν Βάν. Ἀνεζήτησε μέσον ἐκδικήσεως, ὅχι τόσοσιν κατὰ τοῦ Ἰακώβου, ὅσον κατὰ τῆς Ἀγνῆς.

Οἱ δύο λοιπὸν ἀντερρασταὶ ἔβαίνον ὁμοῦ ἐν τῷ δάσει.

— Βλέπετε, λοχαγέ μου, ἔλεγεν ὁ Μισό, ὅτι ἀπ' ἐδῶ ἐπέρασαν. Φαίνονται τὰ ἔχνη τῶν βημάτων των. Ἡμεῖς εἴμεθα εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος. Ἦτο καὶ ὁ Πισερὸλ καὶ ὁ Κλελὺς δύο ἄνθρωποι ἰδιόκοι μου. Εἶδομεν καθαρὰ τὰ φῶτα. Ἦτο μία μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ὁ εἰσαγγελεύς διέταξε νὰ παραφυλάττωμεν καὶ ἤθελα νὰ ἦμαι καὶ ἐγὼ παρών.

«Κατὰ δυστυχίαν ἦτο μακρὰ ἡ ἀπόστασις καὶ ἐφαίνοντο μόνον τὰ φῶτα ποῦ ἐκινουῦντο.

»Ὁ Κρελὺς καὶ ὁ Πισερὸλ μοὶ εἶπον :

«— Ἐνωμοτάρχα, δὲν εἶναι τίποτε. Αὐτοὶ εἶναι ψαράδες ποῦ ψαρεύουν.

»Τοὺς ἀρῆκα μετ' αὐτὴν τὴν ἰδέαν. Εἶχα καὶ ἐγὼ τὴν ἰδικήν μου.

»Εἰς Σαῖν-Ζιλδάς οἱ ἀλιεῖς ἀλιεύουν τὴν ἡμέραν καὶ ὄχι τὴν νύκτα. Καὶ ὅμως δὲν εἶπα τίποτε· ἐσιώπησα.

»Ἄμα ἐξημέρωσεν, ἀπέπεμψα τὸν Κρελὺς καὶ τὸν ἄλλον εἰς τὴν στρατῶνα.

»Τὴν νύκτα, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ διαβῆ τις τὸ ἔλος, θὰ συνελάμβανεν ἐπ' αὐτοφώρῳ τοὺς κακούργους· ἀλλ' ἐκεῖ βυθίζεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν λάσπην καὶ δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ πλέον.

»Ἐμένα μόνος· εἶχε ὀμίχλην ψυχρὰν ὡς τὴν χιόνα.

»Τὰ φῶτα μετ' ὀλίγον ἐξηφανίσθησαν.

»Τὰ χαράγματα ἐζήτησα νὰ εὐρῶ διάβασιν.

»Τέλος πάντων ἔπρεπε νὰ μάθω τί συνέβη. Πειρήθη λοιπὸν τὸ ἔλος καὶ ἀνεκάλυφα ὅτι ἐζήτουν.

»Φαίνεται ὅτι περιήλθον τὴν λίμνην διὰ τοῦ ἀκατίου, ἔπειτα διήλθον τὸ δάσος καὶ ἤνοιξαν μίαν ὁπήν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔθεσαν

τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον τοὺς ἐστενοχώρει. Παρατηρήσατε· ἰδοὺ».

Ὅντως, εἰς τριῶν βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἐνωμοτάρχου, ἐφαίνετο λάκκος νεοσκαφεὶς καὶ πληρωθεὶς πάλιν. Διεκρίνετο δὲ καταφανῶς, μὲ ὄλην τὴν ληφθεῖσαν φροντίδα τοῦ νὰ καλύψωσι διὰ χόρτων καὶ ἔρεικῶν.

Ἴχνη βημάτων εἰδείκνυον τὴν ὁδόν, ἣν εἶχον ἀκολουθήσει οἱ Κερανδάλ.

Ὁ δὲ Μισὸ οὐδ' ὁ δ' Ἐστρέλ ὑπώπτεον ἄλλους πλὴν τῶν Κερανδάλ ὅτι ὑπεξήρσαν τὸ πτώμα, ἵνα οὕτως ἀποπλανήσωσι τὴν δικαιοσύνην.

Αἶφνης ὁ χωροφύλαξ ἀφῆκεν ἐπιφώνησιν ἐκπλήξεως :

— Ἴδού, ἰδοὺ ! εἶπε παρατηρῶν ἀντικείμενον παράδοξον κρεμάμενον ἀπὸ τινος κλάδου.

Ἦτο ρινόμακτρον ἐκ βατίστας μετὰ στέμματος μαρκησίου κεντημένου ἐν τῷ ὑφάσματι.

Ὁ Μισὸ ἔλαβεν αὐτὸ καὶ διετέλει ἐν ἀμνηχανίᾳ.

Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη περιέπλεκε τὴν ὑπόθεσιν.

Τὸ ρινόμακτρον ἐκεῖνο προήρξετο βεβαίως ἐκ τοῦ μεγάλου πύργου.

Οἱ Κερανδάλ τοῦ Πενοῦ δὲν εἶχον τοιαῦτα πολυτελῆ ἀντικείμενα.

Πῶς τὸ ρινόμακτρον εὐρέθη ἐν τῷ δάσει παρὰ τὸν λάκκον ἐκεῖνον ;

Βεβχίως τὰ πράγματα ἐθολοῦντο.

Ὁ Μισὸ ἦν ἐν ἀμνηχανίᾳ ἐνεκα τούτου, ἔθηκεν ἐν τούτοις τὸ ρινόμακτρον ἐν τῷ θυλακίῳ του, ἵνα ποιήσῃται χοῆσιν ἐν χρόνῳ εὐθέτῳ.

Ἐνταῦθα τῷ ἔλειπεν ἡ εὐφυΐα τοῦ συμβούλου αὐτοῦ Λεσγιδού.

Ἄλλ' ὁ Λεσγιδὸς κατελήφθη ὑπὸ φόβου καὶ εἶχεν ἐγκλεισθῆ ἐν τῇ φωλεᾷ του.

Ὁ δ' Ἐστρέλ ἐπίσης ἀνεζήτησε τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος, ἀλλ' εἰς μάτην.

— Γνωρίζεις τὴν φωλεάν, εἶπεν εἰς τὸν σύντροφόν του. Ἄς ὑπάγωμεν.

Ἀορίστως ἤσθάνετο, ὅτι ἄλλοι ἢ οἱ Κερανδάλ ἠσυχολήθησαν διὰ τὸ μυστηριῶδες ἐκεῖνο πτώμα καὶ τῷ ἐπήρχοντο παράλογοι ἰδέαι, ἅς ἀπέκρουεν, ἀλλ' αἵτινες τῷ ἐπανήρχοντο.

Ἡ δεσποικὶς δὲ Φοντερόζ διετέλει ἐν καλαῖς σχέσεσι μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτῆς τοῦ Πενοῦ.

Πολλάκις εἶχεν ἀναλάβει τὴν ὑπεράσπισιν αὐτῶν.

Αἱ μετὰ τοῦ Κορεντίνου συνεντεύξεις αὐτῆς, οἱ περίπατοι αὐτῆς κατὰ μόνας ἠδύνησαν τὸ ἐξηγηθῆσιν κακῶς.

Ὁ Μισὸ καὶ ὁ λοχαγὸς δὲν ὠμίλου Ἐβάδιζον βεβυθισμένοι εἰς τὰς αὐτὰς ἀκέψεις.

Ἦθελον τὴν Ἀγνὴν ὅπως δήποτε.

Ὁ ἐνωμοτάρχης θὰ ἐπῶλει τὴν συνενοχὴν αὐτοῦ τοῖς Κερανδάλ διὰ μίαν ὥραν ζωῆς τῆς Ἀγνῆς.

[Ἐπεται συνέχεια].

F. D. GUERAZZI

H

ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΒΕΝΕΒΕΝΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

[Συνέχεια]

— Καὶ λοιπὸν θὰ μείνωμεν μακρὰν, νὰ βασανίζωμεθα ἐν τῇ ἀβεβαιότητι, ἣτις εἶναι ἀλγεινότερα καὶ αὐτῶν τῶν συμφορῶν... καὶ νὰ ἀποθάνωμεν τῆς λύπης ; Ποῖος ἄλλος θὰ σέ παρηγορήσῃ, πλέον ἐμοῦ ; Ἄν, ὁ Θεὸς φυλάξῃ, πληρωθῆς, τί θὰ εἶπῃ ὁ κόσμος διὰ τὴν βασιλείσαν Ἐλένην ;... Ἐνὴ χειρὶ ἐπεριποιήθη τὰς πληγὰς τοῦ υἱοῦ τοῦ Φρειδερίκου, διότι ἡ σύζυγός του ἔμεινε μακρὰν τοῦ στρατοπέδου ! . Τί σοῦ ἔκαμα καὶ θέλεις νὰ με κηλιδώσῃς διὰ τοιοῦτου αἵσχους ;

— Ἀλλὰ τὸ βλέπεις... εἴμεθα ἔτοιμοι ν' ἀναχωρήσωμεν, καὶ δὲν δύνασθε νὰ μᾶς ἀκολουθήσετε ἔφιπποι... Πῶς νὰ σὰς μεταφέρωμεν ;... Ὀλίγα στιγμήαι βραδύτητος δύνανται νὰ με κατακρημνίσωσιν ὅπου... δὲν θὰ ἦναι δυνατόν πλέον ν' ἀνεγερθῶ.

— Ὡ ! μὴ φροντίζης περὶ τούτου... ἐπρόβλεψα... Κύτταξε, δὲν εἶναι αὐτὰ φορεῖα ;

— Ὡ μᾶς ἐμποδίζετε τὸν δρόμον.

— Ὅχι... πήγαινε ἐμπρός, καὶ μὴ φροντίζης διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας... Μὴ στραφῆς ὀπίσω... Θὰ σέ ἀκολουθοῦμεν μακρόθεν... ἀρκεῖ νὰ σέ βλέπωμεν.

— Ὡ μὲ ἐμποδίζετε νὰ πολεμῶ...

— Ἀπεναντίας... μὴν ἀμφιβάλλης... πρὶν ἢ ἐξέλθῃς εἰς τὴν μάχην, θὰ σοὶ δεικνύω τὸν Μαμφρεδίνον σου τοῦτον... (ὁ βασιλεὺς κύψας ἔθετο τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ υἱοῦ του καὶ ἀνέκραξεν : — Ὡ ἐλπίς μου ! . .) καὶ θὰ σοὶ λέγω : πῶσέ τον εἶναι αἱμά σου... οἱ ἐχθροὶ σου θὰ τὸν φονεύσου, ἂν ὑποχωρήσῃς...

— Νὰ ὑποχωρήσω, ἐγὼ... καὶ πότε ὑπεχώρησεν ὁ Μαμφρέδης;... πότε, γυναῖ, ὁ σύζυγός σου ἐπανῆλθεν εἰς σέ, ὡς ἠτημένος ;... Ὡ νικήσωμεν.

— Καὶ ἡμεῖς, ἐν τῇ σκηνῇ σου, θὰ παρακαλῶμεν τὸν Θεὸν νὰ σοὶ δώσῃ τὴν νίκην· νὰ μὴ ἀποβλέψῃ, ἂν ἐπὶ τοῦ προσώπου σου εἶναι τὸ σημεῖον τοῦ ἀναθέματος· νὰ λύσῃ ἐκεῖνος ὅ,τι ἔδωκεν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ ἀντιπρόσωπός του, διότι δὲν ἔδωκεν αὐτὸ ἐν δικαιοσύνῃ... νὰ ἀκούσῃ τοὺς στεναγμοὺς τῶν ἰκετευόντων... νὰ προστατεύσῃ τοὺς ἀθώους.

— Ὅχι, Ἐλένη... μὴ δεηθῆς εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἰδῇ ἀπὸ τοῦ ὕψους τὴν κεφαλὴν τοῦ Μαμφρέδου... δεήθητι ὑπὲρ σοῦ... δεήθητε ὑπὲρ ὑμῶν, τέκνα μου... Σεῖς εἰσθε ἄξιοι νὰ εἰσακούσῃ τὴν δέησίν σας... καὶ θὰ εἰσακούσῃ αὐτὴν... Ἐγὼ ἀναθέτω τὰς ἐλπίδας μου εἰς τὸ ζῆφος.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἠθέλησε ν' ἀπέλθῃ.

Ἐρρίφθησαν εἰς τοὺς πόδας του. Ἐνηγκαλίσθησαν τὰ γόνατά του καὶ ἔλεγον ἐν θρήνῳ :

— Μὴ μᾶς ἀφίσης !... ὦ ! μὴ μᾶς ἀφίσης !...

— Ἐλθετε λοιπὸν, ἀφοῦ τὸ θέλετε, νὰ συμμετάσχητε τῶν θλιψῶν μου, τοῦ θανάτου μου... Προτιμήσατε τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀσφαλείας, τὴν συνοδίαν μου... σὰς δέχομαι... Προσέξατε ὁμῶς ! Ὡ γυεθῆτε ἀράτους πικρίας... διότι ὁ φίλος τοῦ δυστυχοῦς εἶναι δυστυχέστερος αὐτοῦ... Ἡ μετάνοια θὰ ἔλθῃ ἀργά... καὶ οἱ πόθοι ἐπίσης... δὲν μοῦ πιστεύετε ;... Σὰς συμπονῶ, διότι ἀγνοεῖτε πῶς μαστιζεῖ ἡ συμφορά... οὐδὲ δύνασθε νὰ γινώσκετε πόση εἶναι ἡ λύσσα τῆς φιλαυτίας, ἡ ὁποία ἀναμειγμένη μετὰ τοῦ αἵματος κυκλοφορεῖ εἰς τὸ σῶμα... Γεννηθῆτω τὸ θέλημά σας... Καὶ σύ, ἀνοικτήρμον, προσέθετο βλέπων τὸν οὐρανόν, ὅστις συγκεντρῶνεις τὰς θυέλλας καὶ βασιλεύεις ἐπὶ τῶν κεραυνῶν, ἀπάλλαξε τὰ πλήρη ἀγάπης ταῦτα ὄντα τῆς ἀγρίας θέας τῶν ὑπὸ τῆς λύσσης τῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος διαρρηγνυομένων ἱερωτέρων δεσμῶν.

» Δὲν ἄγνοῦ ὅτι αἱ προσφοραὶ μου ἐπὶ τοῦ βωμοῦ σου εἶναι προσφοραὶ Καῖν, καὶ ὅτι δι' ἐμέ δὲν ἔχεις ὤτα, ὅπως ἀκούσῃς τὴν δέησίν μου... ἂν ὁμῶς κατέλθῃς εἰς τὰ ἄδυστα τῆς καρδίᾳς μου, θὰ ἴδῃς ἂν ἤθελόν ποτε δεηθῆ ὑπὲρ ἐμοῦ... ἀλλὰ σέ ἰκετεύω ὑπὲρ τῶν τέκνων μου... ἔννοεῖς;... ὑπὲρ τῶν ἀθῶων τέκνων μου... Ἰδέ, ἂν ἦναι ἀθῶα ἐνώπιόν σου... ἐρεύνησον ἐν αὐτοῖς καὶ δὲν θὰ εὕρῃς τὸ ἐλάχιστον μέρος, τὸ ὅποτον νὰ μὴ χαίρῃς ὅτι ἐδημιούργησας... Ἐγὼ ἡμάρτησα... τιμώρησόν με... ἀλλὰ δὲν εἶναι δίκαιον αἱ προσφιλεῖς αὐταὶ κεφαλαὶ νὰ φέρωσι τὸ βάρος τῶν ἀνομιῶν μου»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Μαμφρέδης, ὡσεὶ ἀπελπισθεὶς πλέον περὶ τῆς συγχωρήσεως τοῦ Θεοῦ.

Εἶτα συγκεκινημένος εἰς ἄκρον προσέθετο :

— Βενιγκάζα, Βενιγκάζα, λάβε τετρακοσίους λοχχοφόρους καὶ συνοδευσον τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν... Πρόσεξον, Βενιγκάζα, εἶναι αἱμά μου... καὶ σύ ἐπίσης εἶσαι πατὴρ καὶ γινώσκεις ἐκ πείρας τί σημαίνει ἡ λέξις αὕτη : αἱμά μου... Εἰς σέ λοιπὸν τοὺς ἐμπιστεύομαι.

— Βασιλεῦ, ἀπήντησεν ὁ Βενιγκάζας, θέσας τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίᾳς του... θὰ φροντίσω περὶ αὐτῶν περισσότερον ἢ ἂν ἦσαν τέκνα μου.

— Ὅχι περισσότερον... φρόντισε ὡς ἤθελες φροντίσῃ περὶ τῶν ἰδικῶν σου τέκνων, καὶ τοῦτο μὲ ἀρκεῖ.

Ἡ νύξ εἶχεν ἤδη ἐπέλθῃ, καὶ τὰ σκότη ἐβάρυνον πυκνότατα ἐπὶ τῆς γῆς... Οὐδ' ἡ ἐλάχιστη ἀκτίς ἀστέρος, ἢ τῆς σελήνης, διέσχιζε τὰ καλύπτοντα τὸν οὐρανὸν θόλον νέφη.

Ἐν τῷ φοβερῷ ἐκείνῳ σκότει καὶ αὐτὴν τὴν λάμπιν τοῦ κεραυνοῦ θὰ ἠύλθουν οἱ ὀδεύοντες.

*Κ

Ἡ λύσσα τοῦ ἀνέμου, διερχομένου τὰς τῶν ὀρέων χαράδρας, καὶ οἱ μηκυθμοὶ τῶν περιδινουμένων νεφῶν, ἀπετέλουν θρηνώδη καὶ φοβερὸν ἦχον, ὅμοιον πρὸς τὸν θρηνον τῶν κολαζομένων τοῦ Δάκτου.

Τινές, ἐν ταῖς ἀποτόμοις ἐκεῖναις ὁδοῖς, ἐννοοῦντες ἐκ τοῦ κρότου τοῦ χειμάρρου, ὅτι ἦσαν ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ κρηνοῦ, ὡπισθοχώρουν ἔντρομοι, κραυγάζοντες πρὸς τοὺς ὀπισθεν αὐτῶν ἐρχομένους :

— Ἐδῶ εἶναι θάνατος.

Οὗτοι δὲ προχωροῦντες πρὸς τὸ ἕτερον μέρος καὶ πειθόμενοι ὅτι καὶ ἐκεῖ ἦτο ἐπίσης κρημνός, ἀπῆντων :

— Καὶ ἐδῶ δὲν εἶναι ζωὴ.

Εἶτα, λαμβάνοντες τὰς χεῖρας ἀλλήλων καὶ βαδίζοντες ἀργὰ καὶ μετὰ μεγίστης προφυλάξεως, κατώρθουν — ἀλλὰ τινές αὐτῶν μόνον — νὰ διέλθωσιν ἀβλαβεῖς τὸ κινδυνῶδες ἐκεῖνο μέρος.

Πολλοὶ τὸ πλεῖστον τῆς ὁδοῦ ἐβαδίζον τετραποδητί.

Ἄλλοι, συσσωρευθέντες ὀπισθεν τῶν βράχων, δὲν κατέλιπον αὐτούς, ἢ ἀφοῦ ἢ θύελλα ἐμετριάσθη μικρὸν.

Τινῶν αἱ κνήμαι ἢ οἱ βραχίονες ἐθραύσθησαν ὑπὸ τῶν ἐκρίζουμένων καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους καταπιπτόντων δένδρων, καὶ τινες ἐφρονεύθησαν πληγέντες ὑπὸ τούτων κατὰ κεφαλῆς, φρικῶδες ἀποτελέσαντες πρόσοκμα εἰς τὴν πορείαν τῶν ἐπερχομένων.

Ἵπῆρξαν δὲ καὶ ὀλίγοι, οἵτινες μὴ ἔχοντες ἀρκούσαν εὐρωστίαν καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ στηριχθῶσιν εἰς τοὺς πόδας τῶν, ἀφηρημένοι ὑπὸ τῆς λαίλαπος, μὴ λαμβάνοντες τοῦλάχιστον τὴν παρηγορίαν ν' ἀναγγείλωσιν εἰς τοὺς συντρόφους τῶν τὸν οἰκτρὸν θάνατόν των διὰ τῆς τελευταίας αὐτῶν κραυγῆς, διότι ἀνῆρπαζε καὶ ταύτην τὸ μαινόμενον στοιχεῖον, ὡσεὶ μὴ θέλον νὰ διανεμηθῇ μετ' ἄλλου τινός τὴν ἰσχύν τοῦ τρόμου, καὶ ἔχον ἀπόφασιν νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ εἰς οὐδένα τρόμον νὰ ὑπερβῇ ἐκεῖνον, ὃν αὐτὸ ἐνέπνεεν.

Ἐν μέσῳ τῆς ταραχῆς ἐκεῖνης, ὁ εὐγενῆς Μαμφρέδης, ἵππεῦν γενναῖον πολεμικὸν ἵππον, ὃν αὐτὸς ἐξελέξατο, μετ' ὅλην τὴν τοῦ ἀμηρᾶ Ἰουσοῦ παρατήρησιν, ὅτι εἶχε λευκὸν σημεῖον εἰς τὸν ἀριστερόν ὀπίσθιον πόδα, ὅπερ ἦτο κάκιστος οἰωνός — προέβαινε θαρραλέως, πεποιθὼς ἐπὶ τὸ ὀρμέφυτον καὶ τὴν ρώμην τοῦ ζώου.

Ὁ ἵππος, ὡσεὶ θέλων νὰ δικαιολογήσῃ τὴν πεποίησιν ταύτην τοῦ ἵππεως, ἔφερον αὐτὸν ἀσφαλῶς, δι' ἀξιοθαυμάστου ταχύτητος, καίπερ ἡ ὁδὸς ἦτο δύσβατος, καὶ πλήρης κωλυμάτων καὶ κινδύνων.

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ βασιλέως, εἶτε διότι εἶχον ἦσσαν καλοὺς ἵππους, εἶτε διότι δὲν εἶχον τὴν γενναίαν τοῦ Μαμφρέδου καρδίαν, δὲν ἠδύναντο ν' ἀκολουθῶσιν αὐτῷ, ἀλλ' εἶχον μείνη οὐ σμικρὸν ὀπίσω.

Διεδόθη φήμη, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκείνην τεθαμμένων, ἐξελθοῦσαι τῶν τάφων των καὶ φέρουσαι πυρσοὺς ἀ-

νημμένους, ἐπροπορεύοντο αὐτοῦ, ὀρχοῦμαι σατανικόν τινα χορόν, καὶ ὅτι ὁ τε ἵππος καὶ ὁ ἵππεύς, περὶ οὐδενὸς ποιούμενοι τὰς τοιαύτας ὀπτασίας, ἐπωφελοῦντο τὸ ἀπὸ τῶν πυρσῶν αὐτῶν χεόμενον φῶς ὅπως βαδίζωσιν ἀσφαλῶς.

Τὸ χρονικὸν μάλιστα προσθέτει, ὅτι ὁ Μαμφρέδης ἀνέκραξε :

— Σὲ εὐχαριστῶ, ὅ,τι δῆποτε καὶ ἂν ἦσαι, καταχθόνιον ἢ οὐράνιον πνεῦμα, σὺ τὸ ὅποσον μοῦ φωτίζεις τὴν ὁδόν.

Καὶ τότε ἀμέσως τὸ φῶς ἐκεῖνο ἐξέλιπε, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐνεφανίσθη φάσμα φέρον σκῆπτρον, φωτεινὸν καὶ διαφανοῦς λευκότητος, ὅμοιον πρὸς νέφος περιβάλλον τὸν δίσκον τῆς σελήνης, ὅπερ — θαυμάσιον θέαμα! — ἀντὶ νὰ ἐκχέρῃ ἀκτίνας φωτός, περιεβάλλετο δι' ἀτμοσφαίρας σκοτεινοτέρας ἔτι τοῦ τῆς νυκτὸς σκότους, — καὶ ὁμοιάζε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Φρειδερίκον, καὶ περ ἡ μορφή αὐτοῦ δὲν διεκρίνετο καλῶς, ὡσεὶ εἰκὼν ἐνυπνίου, ἢς ἡ ψυχὴ δὲν ἐπρόφθασε νὰ συμπληρώσῃ τὸν σχηματισμὸν, οὔτε ζῶντος, οὔτε νεκροῦ οὔσα, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνθρώπου ἐξεγερθέντος αἰφνης ἀπὸ μακροῦ ληθάργου καὶ μὴ ἀνακτῆσαντος ἔτι τὰς λειτουργίας τῆς ζωῆς.

Τὸ φάσμα ἐκεῖνο ἤρπασε τὰ ἡνία τοῦ ἵππου καὶ διὰ φωνῆς, ἦν, καίπερ ἰσχυροτέραν τοῦ μηκυθμοῦ τῆς θυέλλης, πλὴν τοῦ Μαμφρέδου, οὐδαίς ἄλλος ἤκουσεν, ἐκραύγασε :

— Καλῶς ἦλθεν ὁ υἱός μου. Εἴκοσιν ἔτη καὶ ἐπέκεινα σὲ περιμένω ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ.

Ἐσυρε δὲ αὐτὸν μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε ὁ βασιλεὺς, αἰσθανόμενος, ὅτι δὲν ἦγγιζε τὸ ἔδαφος, ἐπίστευσεν ὅτι ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν κρατῆρα τοῦ Βεζουβίου, ὅπως τὸν κατακρημνίσῃ ἐκεῖθεν εἰς τὸν Ἄδην.

Αἰφνης τὸ φάσμα ἐστάθη. Ἄφησε τὰ ἡνία καὶ ἐκτεῖναν τὴν χεῖρα, ὡσεὶ ἀπωθῶν τι, ἔρηξε φοβερὰν ὠρυγὴν καὶ ἐβυθίσθη εἰς τὸ ἔδαφος.

Ὁ ἵππος, ὅστις ἄχρι τῆς στιγμῆς ἐκεῖνης ἔτρεχεν ὡς δαιμονισμένος, ἀνύψωσε τοὺς ἐμπροσθίους αὐτοῦ πόδας καὶ οὐδὲ βῆμα ἐπροχώρησεν, ὅσον καὶ ἂν ἠγωνίσθη ὁ Μαμφρέδης, ὅπως τὸν ἐξαναγκάσῃ νὰ βαδίσῃ, ἀλλ' ἐναντιούμενος ὡπισθοχώρει.

Φθάσαντες εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ οἱ αὐλικοί, ἐθαύμασαν ἰδόντες ὅτι καὶ αὐτῶν οἱ ἵπποι, φοβηθέντες, ἤρνούντο νὰ προχωρήσωσιν. Ἦναψαν φανὸν καὶ ἤρχισαν νὰ ἐρευνῶσι τὸ ἔδαφος.

Πτώμα ἐν ἀποσυνθέσει ἔκειτο διαγωνίως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.

Ἡ κεφαλὴ του ἦτο ὄλως ἀπεσαρκωμένη. Ποῦ καὶ ποῦ μόνον ἐφαίνετο ἐσχισμένον τεμάχιον αἱματοσταγῶς σαρκός.

Ὁ δεξιὸς αὐτοῦ ὤμος ἦτο καταφαγωμένος ἄχρι τοῦ μαστοῦ.

Τὸ νωπὸν αἷμα ἐδείκνυεν ὅτι ἡ σφαγὴ ἐκείνη ἐξετελέσθη οὐ πρὸ πολλοῦ.

Τὸ στηθὸς του ἔφερε τὰ ἴχνη τῶν ἵππων, ἦτο δὲ πολλαχοῦ κατεσχισμένον ὑπὸ τῶν λύκων, οἵτινες, τείνοντες τὰ ὦτα, ἤ-

κούοντο οὐ μακρὰν ὠρυόμενοι ἐκ τῆς λύσσης, διότι εἶχον ἀναγκασθῆ νὰ διακόψωσι τὸ γεῦμά των.

Γενικὴ ἐξερραγὴ κραυγὴ ἐπὶ τῷ οἰκτρῷ ἐκείνῳ θεάματι, καὶ πάντες συνεκινήθησαν.

Ὁ Μαμφρέδης διέταξε νὰ ἄρῃσι τὸ πτώμα, ὅπως μὴ τρομάξωσιν οἱ στρατιῶταί του, καὶ νὰ ρίψωσιν αὐτὸ εἰς τὴν παραπλεύρως χαίνουσαν ἄβυσσον.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ κηδεῖα τοῦ δυστυχῶς ἐκεῖνου! . . . Ἐπιστεύθη ὅτι ἦτο πτωχὸς ὀρεινός, ὅστις ἐπορεύετο τὴν νύκτα, ὅπως φθάσῃ τὴν πρωίαν εἰς Βενεβέντον καὶ πωλήσας τὸ ὅποσον ἔφερε θήραμα ἐπανέλθῃ πρὸ τῆς ἐνάτης, ὅπως ἴδῃ τὰ τέκνα του. . .

Πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ, πύχαισται μετ' αὐτῶν τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν, ἐπὶ τῷ ἀφθόνῳ θηράματι, ὅπερ ἦτο ἡ μόνη τῆς νυκτοπορίας του αἰτία. . .

Ὁ Μαμφρέδης, συγκεκλινημένος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τρομάξας ἐκ τῶν περιπετειῶν τούτων, ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ στερέωμα καὶ εἶπεν ἀπειλητικῶς :

— Δύνασαι νὰ ἀποσπάσῃς τὸ στέμμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μου, νὰ μοὶ ἀφαιρέσῃς τὸν νοῦν, διὰ τὸν ὅποσον τόσον με ἐξύμνησαν οἱ ἀνθρώποι. . . ἀλλ' οὐδέποτε θὰ δυνηθῆς νὰ μοὶ ἀφαιρέσῃς τὸ θάρρος.

ΚΣΤ'

Ἄγγελος.—Φύγετε, ἀπαρηγόρηται γυναῖκες. Φύγετε λυπημένας, καὶ σὲ μέρος Κρυφθῆτε ἀσφαλέστερο. . . Ἐστὴν πόλι Βυβλῆκαν οἱ ἔχθροί. . . καὶ εἶναι μέσα.

Σοφορίσθα.—Νὰ φύγουμε; καὶ ποῦ; Ποιὸ μέρος εἶναι ἀσφαλές, νὰ μᾶς κρύψῃ ἀπὸ 'κεινοῦ. . . ἂν ὁ Θεὸς βοήθειᾳ δὲν μᾶς στείλῃ. . .

(ΣΟΦΟΝΙΣΤΑ, ἀρχαία τραγωδία).

— Ὅχι, δὲν ἐνίκησεν ὁ Προβηγκιανός. Διῆλθε τὰ σύνορα, ὡς ὁ ἀπὸ τῆς ρωμαϊκῆς χώρας ἐρχόμενος εἰς τὸ βασιλεῖον ἔμπορος.

»Τοιαύτη εἶναι ἡ δόξα του!

»Εἶθε ἡ εἰμαρμένη τοιαύτας πάντοτε νὰ φυλάσῃ αὐτῷ! . . .

»Τοῦτο ἐπιθυμοῦμεν, τοῦτο ἐλπίζομεν, καὶ τοῦτο θὰ προσπαθῆσωμεν πάσῃ δυνάμει νὰ κατορθώσωμεν.

»Ἐν τῇ παχυλότῃτι τοῦ νοός του, ἂς ἐξαίρει τὸ αἶσχος τοιαύτης νίκης. . .

»Οἱ οὐρανοὶ οὐδὲ κἂν τὴν αἰδῶ ἐδωκαν αὐτῷ. . . ἢς οὐδ' ὁ καιοῦργος στερεῖται. . . νὰ ἀπολαύῃ ἐν σιγῇ τοῦ καρποῦ τῆς ἀτιμίας. . .

»Βεβαίως, ἂν μὴ νίκησῃ οὕτως, ἄλλως οὐδέποτε θὰ νικήσῃ. . . Ὁ κόσμος δὲν ἀγνοεῖ τί εἶδους πολεμιστῆς εἶναι. . .

»Ἵπάρχουν αἱ ἀναμνήσεις τῶν κατορθωμάτων του ἐν Αἰγύπτῳ, ἔνθα ἐξηγόρασεν ἀντὶ χρημάτων ζωὴν, τὴν ὅποιαν δὲν εἴξευρε νὰ θυσιάσῃ μαχόμενος ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ.

»Ὡ! . . . ὁ ἀγὼν τοῦ Θεοῦ εἰς ποίας χεῖρας ἀνετέθη! . . .

»Δὲν ἤρκει ἡ θλιψίς, τὴν ὅποιαν ἠσθάνοντο οἱ πιστοί, βλέποντες τὸν Ἅγιον αὐ-

τοῦ Τάφου εἰς χεῖρας τῶν ἀλλοφύλων, ἀλλ' ἐμελλε νὰ προσθήσῃ καὶ νέαν ἔτι μεγαλειτέραν ἢ βεβήλωσιν τῆς ἀγίας αὐτοῦ σημαίας ὑπὸ τοῦ Γάλλου τούτου ληστοῦ.

»Δὲν κατακτῶνται εὐκόλως τὰ βασιλεία διὰ τῶν ραδιουργιῶν, καὶ ἡ ὁδὸς τῆς προδοσίας δὲν εἶναι ὁδὸς ἀσφαλείας, ἀλλὰ αἰσχύος.

»Ἐπὶ τῆς εἰς Νεάπολιν ἀγούσης, ὀρθοῦται νῦν ὁ Μαμφρέδης, φέρων τὸ ξίφος τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου, προπορεύεται δὲ αὐτοῦ ὁ ἀετός, εἰθισμένοι ἀπὸ πολλῶν ἡδῆ ἐτῶν νὰ ἀναπαύεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῶν ἠττημένων, καὶ τὸν περιστοιχίζουσιν οἱ βαρόνοι, οἵτινες ἀνεκτῆσαντο πρῶτον ἀνὰ σπιθαμὴν καὶ εἶτα ἐδωρήσαντο αὐτῷ τὸ βασιλεῖον.

»Αἱ μάχαι, τὰς ὁποίας θὰ πολεμήσῃς νῦν, Κάρολε, δὲν ὁμοιάζουν πρὸς τὰς ἐν Προβηγκία... Ἐδῶ δὲν εἶναι ὑποτελεῖς μόνην ὑπεράσπισιν ἔχοντες τὴν ἀθωότητά των... ἐδῶ δὲν εἶναι βαρόνοι, μὴ ἔχοντες ἄλλην προστασίαν πλὴν τῆς τοῦ δικαίου.

»Βεβαίως καὶ ἡμεῖς, ἂν ὑπ' αὐτῶν μόνον ἐπροστατευόμεθα, θὰ ἐκλίναμεν τὸν αὐχένα, ἠττημένοι... διότι εἶσαι ἀήττητος — καὶ οὐδεὶς ἀγνοεῖ τοῦτο, — ὅταν μάχεσαι κατὰ τῆς ἀθωότητος...

»Ἄλλ' ἡμᾶς ἐξασφαλίζουσι κατὰ σοῦ μύριοι Ἀπούλιοι καὶ Γερμανοί, πάντες οἱ Σαρακηνοὶ τῆς Λουκέρας, ἀπειρον πλῆθος τοξοτῶν, ἀπόρητα τεῖχη, ἐπικίνδυνα τέλματα, ἀπρόσιτα ὄρη.

»Ἄλλὰ τί ἀναφέρομεν τέλματα, ὄρη καὶ τεῖχη;

»Εἵμεθα ἡμεῖς ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔχουσι ἀνάγκην νὰ θωρακίζωνται διὰ προμαχώνων;

»Ἐξεφυλίσθημεν ἄρα γε τόσον, ὥστε ἐπιθυμοῦμεν ἄλλα τεῖχη, πλὴν τῶν ἡμετέρων στηθῶν;

»Πρέπει ἡ γαλλικὴ ἀλαζονία νὰ καυχᾶται ἐπὶ τῇ ἀνεπιπέτῳ τιμῇ;

»Ἡ δὲ ἰταλικὴ ἀρετὴ νὰ λυπηταὶ ἐπὶ τῇ ἀήθει αἰσχύνη;

»Θλιβόμεθα καὶ σκεπτόμενοι μόνον τὰ πλάσματα ταῦτα τῆς ἀτιμίας.

»Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐμάχοντο ἐν τοῖς ἀνοικτοῖς πεδίοις... ἐν τῷ ἀνοικτῷ πεδίῳ ἂς ἐξέλθωμεν καὶ ἡμεῖς, ὅπως ἐπανορθώσωμεν γενναίως τὸ λάθος τῶν ἀποπλανηθέντων ἀδελφῶν μας.

»Ἄς καταστήσωμεν αὐτῷ πικροὺς τοὺς γλυκεῖς καρπούς τῆς Ἰταλίας, καὶ ἂς τὸν ἐξαναγκάσωμεν νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἐν κακῇ ὄρᾳ ἔθεσε τὸν πόδα ἐπὶ τῆς ἰταλικῆς γῆς.

»Τὸ κλίμα ἡμῶν δὲν εἶναι εὐνοϊκόν, καὶ ὁ ἀήρ εἶναι θανατηφόρος εἰς τὰ κρῖνα τῆς Γαλλίας.

»Ἐδῶ ἐτράφησαν, ἐδῶ ζῶσι καὶ θὰ ζῶσιν αἰωνίως ἐν τῇ νίκη οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἀετοί.

»Ἴσως νῦν ὁ Κάρολος — ὁ βασιλεὺς τοῦ ἡμετέρου βασιλείου! — σκέπτεται, ὑπὸ τοῦ τρόμου καταληφθείς, καὶ ἀποφασίζῃ νὰ φύγῃ χωρὶς κἂν νὰ ἰδῇ τὰς χώ-

ρας, τὰς ὁποίας ἐδώρησεν αὐτῷ ὁ ρωμαῖος Ποντίφηξ.

»Ἄλλ' εἶναι ἀργά.

»Δὲν διαβαίνει τις τὰς Ἄλπεις ἀτιμωρητί.

»Υἱὸς δυστυχοῦς πατρὸς ὑπῆρξε πᾶς ὅστις ἐτόλμησε νὰ φθέρῃ τὸν παράδεισον τῆς αὐτοκρατορίας.

»Χῆρα, πρὶν ἢ γίνῃ σύζυγος, ἡ ἐρωμένη ἐκείνου, ὁ ὁποῖος προσέβαλε τὴν κληρονομίαν τῶν διαδόχων τοῦ Κωνσταντίνου.

»Ἐκείθεν τῶν ὀρέων, δὲν θὰ ἰδῶσιν εἰς τὸ ἐξῆς ἢ τὴν κηδεῖαν τῶν ἀφρόνων, οἱ ὁποῖοι ἀνεδέξαντο τὸ τολμηρὸν ἐγχείρημα.

»Ἄς ἔχωσι λοιπὸν τὸ πένθος, ἀφοῦ δὲν εἶχον τὴν σύνεσιν.

»Μετὰ τὸ γεγονός, καὶ οἱ μωροὶ ἀποκτῶσι σύνεσιν... ἀπὸ τοῦδε ὁ νοῦς ἡμῶν, παιδρὸς ἐπὶ τοῖς αἰσίοις αἰωνοῖς, κολακευόμενος ὑπὸ τῆς δόξης τῆς ἐκθάσεως, ἀγάλλεται βλέπων ὑμᾶς ἐν τῷ μέλλοντι σεβαστοῦς διὰ τὴν ἔντιμον πολιάν σας, ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν φρουριῶν σας, καὶ τιμωμένους ὑπὸ τῶν ἐγγόνων σας, οἵτινες θὰ σᾶς ἱκετεύουσι νὰ διηγηθῆτε αὐτοῖς τὴν ἱστορίαν τῶν τόσων τροπαίων, τὰ ὁποῖα θὰ βλέπωσιν ἐκεῖ ἀνηρημένα.

»Τότε σεῖς θὰ βλέπετε αὐτοὺς μειδιῶντες καί, ὡσεὶ γινώσκοντες ὅτι θὰ ζῆτε αἰωνίως ἐν τῇ μνήμῃ τῶν μεταγενεστέρων, θὰ λέγετε:

— Πρὸ πολλῶν ἐτῶν, σμῆνος βαρβάρων ἐπῆλθεν ἐκεῖθεν τῶν ὀρέων, ὅπως δηώσῃ τὰς ὠραίας ἡμῶν πεδιάδας.

»Δέσθε, τέκνα μας, ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν ψυχῶν των, διότι καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν χριστιανοί.

»Τὰ σώματα αὐτῶν κατέλιπον εἰς τὴν γῆν, εἰς ἡμᾶς δὲ τὰ ὄπλα των, καὶ εἰς τὰ τέκνα των τὰ δάκρυα καὶ τὴν λύπην, ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἐκδικήσωσι τὸν θάνατόν των.

»Κατὰ τοῦτο μόνον ὑπῆρξαν εὐτυχεῖς, διότι ἔλαβον τὴν δόξαν νὰ ἀποθάνωσιν ὑπὸ τὰ ξίφη μας.»

Οὕτως ἐλάλησεν ὁ Μαμφρέδης πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῶν ταγματῶν του, μετὰ τὴν εἰς Ἄγιον Γερμανὸν ἀφίξίν του.

[Ἔπεται συνέχεια].

ΠΑΝ. ΠΑΝΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΟΝΕ

Ἡ ΚΟΜΗΣΣΑ ΣΑΡΡΑ

[Συνέχεια]

Ἐσίγησε πρὸς στιγμὴν. Εἶτα,

— Μὴ, παρακαλῶ, ἀνωφελῆ παραπονεῖσθαι, ἐπανελάθε. Πέτρε, ποιοὶ εἶνε οἱ σκοποὶ σας; Τί προτίθεσθε νὰ πράξετε; Ὁ γάμος οὗτος εἶναι ἀδύνατος, ὀφείλετε νὰ τὸ ἐννοήσετε! Ἡ ἰδέα ὅτι δύνασθε νὰ συ-

ζευθῆτε τὴν Λευκὴν, μὲ καθιστᾶ παράφρονα! Καὶ ἐν τούτοις ὁ χρόνος προβαίνει. Ὁ κόμης μοι εἶπε πρὸ ὀλίγου, ὅτι τὴν προσεχῆ ἐβδομάδα μέλλομεν νὰ ἐγκαταστήσωμεν εἰς Παρισίους... Πρέπει νὰ θρασυθῆ ὁ δεσμὸς οὗτος! Τὸ πῶς; δὲν ἤξεύρω. Ζητήσατε, εὑρετε μέσον! Ἄλλὰ, πρὸς Θεοῦ, εἴπατέ μοι μίαν λέξιν, ἐπιτρέπουσάν μου νὰ ἐλπίζω!

Καὶ ἐπειδὴ, κατηφῆς ὢν ὁ Πέτρος, δὲν ἀπεκρίνετο,

— Ἄλλὰ φαντάζεσθε λοιπὸν, ὅτι ὁ γάμος οὗτος εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῆ; ἀνεφώνησε, μὴ δυναμένη νὰ συσχεθῆ.

— Κυρία, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, προσέξατε! εἶπεν ὁ Φροσσάρ λίαν ἀνήσυχος.

— Ἄ! Θεέ μου! ἐστέναξεν ἡ Σάρρα, ἔρχεται ἡ Λευκή...

Ἡ Δεσποινὶς Δεσυνὴ κατήρητο τὰς βαδμίδας τῆς κλίμακος. Δι' ἐνὸς βλέμματος παρετήρησε τὴν κόμησσαν μεταξὺ τοῦ Σεβερὰκ καὶ τοῦ Φροσσάρ.

Εἶχε μαντεύσει τὸν ἀρξάμενον ἀγῶνα.

Μὲ βῆμα ἀποφασιστικὸν κατηυθύνθη πρὸς αὐτούς.

Ἡ Σάρρα, πλήρης ἀνυπομονησίας, εἶδεν αὐτὴν ἐρχομένην ὡς ἰν' ἀρέλῃ τὸν Πέτρον καὶ ἐποίησεν ἐν βῆμα, ὅπως τεθῆ μεταξὺ τῆς νεάνιδος καὶ τοῦ δν ἤθελε νὰ τῇ διαφιλονεικήσῃ.

Ὁ Φροσσάρ τότε ὤθησε ζωηρῶς τὸν Σεβερὰκ πρὸς τὴν δεσποινίδα Δεσυνὴ λέγων αὐτῷ:

— Ὑπάγε λοιπὸν εἰς ὑπάντηαίμ τῆς μνηστῆς σου.

Ἡ Σάρρα, ἀνίσχυρος, ἐθεώρησε τὸν Πέτρον προσερχόμενον τῇ Λευκῇ, ὑποκλιθῆντα καὶ ὁμιλήσαντα αὐτῇ, χωρὶς ν' ἀκούσῃ τι ἔλεγεν. Εἶτα ἐδράξατο, ἀσυνείδητος δι' ὅ, τι ἐπραττε, τοῦ βραχίονος τοῦ Φροσσάρ, ἔσφιγγεν αὐτὸν μετὰ τόσης νευρικής δυνάμεως, ὥστε ἀφῆκε βαθεῖα ἔχνη ἐπὶ τῆς σαρκὸς τοῦ ἀγαθοῦ νέου.

Οὗτος, στωϊκός, δὲν ἐκινήθη, ἀλλ' ἐξήταζε δι' ἀνησυχου βλέμματος τὴν στάσιν τῆς Λευκῆς, καὶ ἠσύχασε μόνον, ὅταν εἶδε τὸν φίλον του προσφέροντα, κατὰ διαταγὴν τοῦ κόμητος, τὸν βραχίονά του τῇ δεσποινίδι καὶ περιπατοῦντα μετ' αὐτῆς. Τότε ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κόμησσαν.

Ἡ τάλαινα γυνὴ, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ κικλιδωτοῦ, ἐφαίνετο πολὺ μακρὰν ἀποπλανηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἰδεῶν της.

Οὐδόλως προσείχεν εἰς τὰ περὶ αὐτὴν συμβαίνοντα.

Μὲ χαμηλωμένας βλεφαρίδας καὶ σπασμωδοῦν στόμα, ἔτεινε τὸ πνεῦμά της εἰς σκοπὸν, δν κάλλιστα ὑπενόει ὁ Φροσσάρ τὴν διάρρηξιν τοῦ γάμου. Ὑψωσε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀπευθίναςα τῷ Φροσσάρ βλέμμα πλήρες ἐπιπλήξεων:

— Μνηστὴ μου! ἐπανελάθε. Πιστεῦετε λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ὅτι εἶναι ποτὲ δυνατόν τοῦτο; . . .

— Φεῦ! Πῶς νὰ τὸ κωλύσῃ τις; εἶπεν ὑποκριτικῶς ὁ νεανίας, προσποιούμενος ὅτι διέγνω τὰς ἰδέας αὐτῆς. Νὰ ὀπι-

σθοδρομήση τις τόρα, είναι ταυτό νά ὁμολογήση εἰς τὸν κόμητα ὅτι τὸν ἠπάτησαν καὶ ὅτι οἱ φόβοι τοῦ ἦσαν βέσιμοι.

Ἡ νεκρὰ γυνὴ ἐπληξε τὰς χεῖρας μετ' ὀργῆς καὶ ἀνεφώνησε :

— Πάντες μοὶ δίδετε τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν.

— Διότι δυστυχῶς δὲν δύναται τις νά δώσῃ ἄλλην. Ἔπρεπε κατ' ἀρχὰς νὰ διευκρινήσωμεν τὴν θέσιν μας, καὶ ὑπὲρξαμεν λίαν εὐτυχῆς ὅτι ἡ δεσποινὶς Δεσυνὴ προσηδέχθη μετὰ τόσης ἀξιοθαυμάστου αὐταπερηνώσεως.

Γέλωσ οἰκτου διήλθε διὰ τῶν χειλέων τῆς Σάρρας. Ἐνόμισεν ὅτι ὁ Φροσσάρ ἠγνόει τὸν πρὸς τὸν Πέτρον ἔρωτα τῆς Λευκῆς.

Δὲν ἠθέλησε λοιπὸν νὰ τὸν ἀποκαλύψῃ αὐτῷ, φοβουμένη μὴ προστεθῇ καὶ οὗτος πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀντεραστρίας τῆς. Ἄλλ' ἀσχάλλουσα, ὡς ἐκ τῶν προσκομμάτων ἄτινα ἀπήντα, ὡσαύτως ἠγωνίζετο νὰ ὑπερηδέχῃ ταῦτα,

— Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, ὁ γάμος οὗτος δὲν θὰ γείνη εἶπε. Οὐδέποτε θέλω στέρξῃ. Ὁ Πέτρος θὰ τὸν διακρήξῃ, μετὰ τὴν ἀνευ τῆς βοήθειάς μου. Ἄν δὲ μὲ προδώσῃ, οὐαὶ αὐτῷ!

Φλόγες ἐξήρχοντο ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, διὰ τῶν ὀξέων ὀδόντων ἐδήξε τὰ χεῖλη τῆς καὶ κατέλιπε τὸν Φροσσάρ περιτρόμον.

— Sapristi, ὑπάρχει θηριώδης τι εἰς τὴν γυναῖκα ταύτην, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, μοὶ ἔρριψεν ἐν βλέμμα πάνθηρος. Ἄν ἤμην εἰς τὴν θέσιν τοῦ Σεβεράκ, δὲν θὰ ἦσθαι ἐμαυτὸν ἀσφαλῆ. Ἐν στιγμῇ παρφορῆς αὕτη εἶναι ἱκανὴ τὸ πᾶν νὰ πράξῃ. Πρέπει νὰ ἐρωτήσω τὸν Πέτρον ἂν αὕτη ἔχει ἐπιστολάς του.

Ὁ Πέτρος καὶ ἡ Λευκὴ ἐρεῖδόμενοι εἰς τὸν βραχίονα ἀλλήλων ἐβάδιζον κατ' ἀρχὰς ἐν σιγῇ.

Στενοχωρία ἐπέβη αὐτούς. Ἡ χεὶρ τῆς νεανίδος μόλις ἤπτετο τῆς περιχειρίδος τοῦ νεανίου.

Ἐνστατικῶς ἀπεμακρύνθησαν τῶν φίλων των, ἵνα μὴ καταδειξῶσι τὴν ἀμοιβαίαν ψυχικὴν ὀδύνην των.

Βεβαίως βλέπων τις αὐτούς δὲν θὰ ἐλεγε : Ἴδου ἐράσμιος ἐρωμένος, ἀλλὰ μάλλον ἰδοὺ ἐν ἀδιάφορον ζεύγος.

Καὶ ὁμῶς ἠγαπῶντο δι' ὅλης τῆς καρδίας των. Μόνοι, διὰ πρώτην φοράν, ἐλευθέρως δυνάμενοι νὰ ὁμιλήσωσιν ἔχοντες τρυφεροὺς λόγους ἀνὰ τὰ χεῖλη, εἰγῶν δειλοὶ καὶ οἰνοὶ αἰδήμονες.

Ἡ ἀνάμνησις τῆς Σάρρας ἐδίωκεν αὐτούς ἐν τῇ μοναξίᾳ των καὶ, μετὰ αὐτῶν, τὸ σφάλμα ἐσκαπτεν ἀβυσσόν. Ἐβάδιζον μὴ θεωροῦντες, ποῦ ἐπορεύοντο, ἀκούοντες τῆς καρδίας των ἐπανισταμένως κατὰ τῆς αὐστηρότητος τῆς συνειδήσεως αὐτῶν.

Αἱ τὶ! ἐπειδὴ γυνὴ τις διήλθεν ἐν τῷ βίῳ τοῦ Σεβεράκ, κατεδικάσθησαν νὰ θυσιάσωσιν ὀλόκληρον μέλλον εὐδαιμονίας!

Αἱ ἐλπίδες των κρύφα ἀναπτυσχθεῖσαι ἐμελλον νὰπραγματωθῶσιν.

Ἡ Λευκὴ ἔστη ἀλφνης, συνελθοῦσα εἰς ἑαυτήν. Πρὸ αὐτῆς ἐξετείνεται ἡ μεγάλη ὁδὸς κεκαλυμμένη ὑπὸ κονιορτοῦ.

Εἶχον φθᾶση ὑπὸ τὴν αἵμασιάν, ἐν τῇ θέσει τὸ παρελθὸν ἔτος, ἡ Λευκὴ λίαν πρῶτ' ἐλθοῦσα ἀπεχειρέτισε τὸ ὕστατον τὸν Πέτρον. Ἐθεώρησαν ἀλλήλους, καὶ ἐδάκρυσαν.

— Ἐδῶ ἀπεχειρέτισθην τότε! ὑπετονθόρυσεν ὁ Πέτρος.

— Ναί, εἶπε. Καὶ ἤδη...

Ἡ Λευκὴ ἔκυψε τὴν κεφαλὴν, ἐθεώρησε σκυθρωπῶς τὸν Σεβεράκ. Λυγμός, ὃν δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ, ἀνῆλθεν εἰς τὰ χεῖλη αὐτῆς, καὶ ἐρρίφθη ἐπὶ τινος μαρμαρίνου ἐδράνου.

— Λευκὴ, ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος, ταρραχθεὶς ἐκ τῆς θέας τῆς θλιβερῆς ταύτης καταστάσεως τῆς νεανίδος. ἀπωθήσατέ μοι, καταράσθητέ μοι, πράξατέ μοι, ὅ,τι θέλετε, εἶμαι εἰς τὴν διάθεσίν σας, καὶ ἔσται ἀνεπίστος χαρὰ δ' ἐμὲ νὰ ὑποφέρω, χάριν ὑμῶν... ἀλλὰ μὴ μὲ μέμψοσθε ἀδίκως!... Ὑπήρξα, ναί, ἀγνώμων πρὸς ἄλλους, ἀλλ' οὐδέποτε ἀπίστος πρὸς ὑμᾶς.

— Ὡ! ὄχι! ὄχι! οὐδέποτε προέδωκα ὑμᾶς, διετέλεσα ἀείποτε πιστὸς εἰς τὸ αἶσθημα, ὅπερ μοὶ ἐπεπιστεύθητε. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠράσθην ὑμῶν, τὸ πᾶν ἐτελείωσα. Δὲν ἔσχετε ἀντεραστρίαν εἰς τὴν καρδίαν μου, ἔζων μόνον δι' ὑμᾶς, ἐφρικίαν ἐπὶ τῷ ἐγκλήματί μου, ἤθελον νὰ τιμωρήσω ἐμαυτὸν διὰ τοῦ θανάτου, διότι ἠθελόν μιν τόσον ἀνάξιον ἐμαυτόν, ὥστε δὲν ἐτόλμων, οὔτε κατ' ἰδέαν, νὰ ὑψωθῶ μέχρῃς ὑμῶν. Ὡ! σας ἐλάτρευσα μακρόθεν, ὡς ἀγίαν, ἐπεθύμησα νὰ ἐρριπτόμην πρὸ ὑμῶν, ποίας δὲ κρυφίας βασάνου ὑπέστην, οὐδέποτε θέλετε μάθη.

Τρέμων, σχεδὸν γονυπετῆς, ὡς ἰκέτης, ὁ Πέτρος ὠμίλει μετὰ περιπαθεστάτης ζήσεως.

Τὸ σκυθρωπὸν πρόσωπόν του εἶχε φωτισθῆ, ἀπήστραπτεν ἐκ πάθους.

Ἡ Λευκὴ ἐξέτεινε τὰς χεῖρας πρὸς αὐτόν, ἵνα τῷ ἐπιβάλλῃ σιγὴν, ἀλλ' ὁ νέος ἐσίγα πρὸ πολλοῦ, καὶ αἱ ὁμολογίαι, ἔξω ἢ τὴν καρδίαν τοῦ ἦτο πλήρης, ἐξεχειλίζον, χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὰς κρατήσῃ.

[Ἔπεται συνέχεια].

I. Π. ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

M. ΚΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΛΗΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΚΑΤΖΟΠΟΥΛΟ

Ὁ κόσμος γυρίζει...

Ἐπέρασαν πολλὰ χρόνια ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἱστορίας ταύτης, τὴν ὁποίαν αἱ γλυκεῖαι ἡμέραι τῶν Χριστουγέννων μῶς ἔφερον εἰς τὸν νοῦν, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ἐκοιμάτο τόσον βαθέως, ὅσον κοιμῶνται

τόρα τὰ σεβαστότερα αὐτῆς πρόσωπα παρὰ τὴν ρίζαν ὑψηλῆς πλατάνου, ὑπὸ τὸ βάρος ἀπλοῦ σταυροῦ, εἰς τὸ ἐρημικὸν ἐξωκκλήσιον τῆς οἰκογενείας μας, ἐκεῖ πέραν, εἰς τὴν Ροῦμελν.

Ἡμῖν παιδίον. Ὁ ἀδελφός μου καὶ ἡ ἀδελφή μου δὲν ἦσαν πολὺ μεγαλήτεροί μου.

Ἐφιλοξενούμεθα πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἐξοχικὴν ἐπαυλιν τοῦ μακαρίτου Θεοῦ μας, συζῶντες οὐχὶ μακρὰν ἐπαρχιακῆς πόλεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἠτένισα πρῶτην φοράν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, μετὰ τῆς γηραιᾶς ἀδελφῆς του — τῆς ἀγαπημένης Βαβῶς — ἀπομεμονωμένους τοῦ κόσμου, διὰ λόγους τοὺς ὁποῖους οὔτε τόρα ἀκόμη δύναμαι νὰ ἐξηγήσω, ἂν καὶ πολλοὶ τὸν ἀπεκαλοῦν ἰδιότροπον, πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν τὸν ἠμποδίζειν ὅπως διόλου, ἀπὸ τοῦ νὰ ᾖ ὁ καλλίτερος φίλος, εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸν ἐγνώρισαν.

**

Ἐξῆμέρωναν Χριστοῦγεννα. Ἐξῶ ἔπερτε ἀπὸ βραδύς τὸ χιόνι μὲ τ' ἀσκή, καὶ ὁ ἀνεμος ἐβογκοῦσε ὅλην τὴν νύχτα εἰς τὴν χαμηλὴν στέγην τῆς ἐπαύλειος.

Οἱ ἀπομεμακρυσμένοι ἦχοι τῶν κωδῶνων τῆς πολίχνης, μόλις ἐφθάνον μέχρῃς ἡμῶν, ὅτε ἀφυπνίσθημεν ἐκ τῆς θερμῆς στρωμνῆς μας.

Ὁ μπάρμπακς ἐκάθητο ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τῆς γωνίας, καὶ ἀπὸ τ' ἄλλο ἡ Βαβῶ. Εἶχαν ζυπνίσει πρὸ πολλοῦ, καὶ ἐθερμαίνοντο πρὸ τῆς ἐστίας, ὁ μπάρμπακς καπνίζων πάντοτε τὸ μακρὺ του τσιμποῦκι, καὶ ἡ Βαβῶ ἀνοιγοκλείουσα κατὰ διαλείμματα τὴν ἀργυρὰν τῆς ταμπακέραν, ἵνα ροφήσῃ ὀλίγον ταμπάκον.

Ἡ ἀφύπνισίς μας ἐξεδηλώθη διὰ ζωηρῶν κραυγῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ Ἀγγέλω, ἡ ψυχοκόρη τῆς Βαβῶς, προσέδραμε πάραυτα νὰ μᾶς ἐνδύσῃ, προβλέπουσα λίαν συνήθεις σκηνὰς ταραχῶν, ἀλλ' ἀτυχῶς εἰχομεν ἀνακηδέσει τῆς κλίνης ἡμίγυμοι, καὶ ἐτρέχομεν ἐν μεγάλῃ ζωηρότητι ἀνὰ πάσας τὰς γωνίας τοῦ εὐρυχώρου δωματίου, ἐξαφνιζόμενοι ἄλλοτε μὲν ὑπὸ τὴν κλίνην, ἄλλοτε δὲ εἰσερχόμενοι ἐντὸς μεγάλου δουλαπίου, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶχον ἀποταμιευθεὶ διάφορα εἶδη ἀπεξηραμένων καρπῶν, πρὸς μεγίστην ἀπελπισίαν τῆς δυσκινήτου Ἀγγέλω, ἧτις ἔτρεχεν ἀσθμαίνουσα πρὸς ἀναζήτησίν μας, μ' ἓνα πανταλόνι, μ' ἓνα ὑπόδημα ἀνὰ χεῖρας.

Δὲν ἠργήσαμεν νὰ καθίσωμεν τέλος πρὸ τῆς σπινθηροβόλου ἐστίας, ἀποδεχόμενοι εὐχαρίστως γλυκεῖας γεροντικᾶς θωπείας, συνοδευόμενας μετὰ οὐχὶ εὐκαταφρονήτων τεμαχίων λουκουμίου, ἐνῶ τὸ μπρῆμι διὰ τὸν καφὲ ἤρχιζε νὰ ψάλλῃ τὸ γλυκὺ μουρμούρισμά του.

Ἐπειδὴ ὁ καιρὸς μᾶς εἶχεν ἀποκλείσει, καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐκκλησιασθῶμεν κατὰ τὴν ἐπίσημον τῆς ἡμέρας ἐκείνης λειτουργίαν, ἡ Βαβῶ, μὴ λησμονοῦσα τὰ χριστιανικά της καθήκοντα, μᾶς ἔφερεν

δλους πρό του μικροῦ εἰκονοστασίου τῆς ἐπαύλεως, ἐν τῷ ὀπίω, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναριθμητῶν εἰκονισμάτων, ἐνθουοῦμαι ἀκόμη, καὶ μίαν μεγάλην τετράγωνον σανίδα, παριστῶσαν τὸν νέον Ἀγιώργη, ἕνα πελώριον φουστανελλά, μὲ παμμέγιστον φέσι, καὶ μὲ κλάδον ἐλαίας εἰς τὴν χεῖρα, ἄξιστον ἔργον χωρικοῦ ζωγράφου, ἀντιγράφοντος, ὅσον τὸ δυνατόν πιστῶς, προσωπογραφίας ἐκ τοῦ τυχόντος φύλλου Ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος.

Ἀνῆψε ἐκεῖ ἡ Βάβω μίαν μεγάλην λαμπάδα, καὶ ἤρχισε σταυροκοπούμενη νὰ υποψιθυρίζῃ τὰ πατερνημά της. Ὅλοι τὴν ἐμιμήθημεν, εἰς ἐμέ δὲ ὁ μπάμπας κατ' ἐξαιρέσειν τὴν νύκτα ἐκείνην ἐπεφόρτισε τὴν ἀνάγνωσιν ἐνὸς Ἀποστόλου, ὅστις ἐννοεῖται ἀπετέλει λίαν σοβαρὸν μέλος ἐν τῇ μικρᾷ μας βιβλιοθήκῃ.

Εὐλογημέναι σιγῆμαί!

Ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἠσθάνθην ἔκτοτε ἐν τῷ βίῳ μου τὴν γλυκεῖαν ἀπλότητά σας.

Μετὰ τὴν προσευχὴν ὁ μπάμπας μας ἐκουκούλωσε καλὰ καὶ τοὺς τρεῖς μὲ τὰ μικρά μας ἐπανωφόρια, ἐπῆρε μίαν μικρὴ γαβάθα ὑπὸ τὴν μασχάλην του καὶ μὰς ἐπῆρε μαζῇ του ν' ἀρμέξωμε τὴ γίδα μας, καὶ νὰ ροφήσωμε τὴν λίαν ποθητὴν ἀφρῆ τοῦ γάλακτος, ἐν τῇ ὁποίᾳ πάντοτε τὰ πρωτεῖα κατεῖχεν ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός μου, καὶ τοῦ ὁποίου τὴν πολλὴν καλοσύνην ἐννοεῖται ὅτι ἐγὼ μόνον κατεχρῶμην πάντοτε.

Ἐξῶ ἔπερτε σωρὸς τὸ χιόνι· οὔτε βουναὶ, οὔτε ράχες, οὔτε κάμπο ἐξάνοιγές που· ἕνα λευκὸ σεντόνι εἶχε σκεπάσει τὴν ἐξοχίαν.

Ἡ Σοῦτά μας, τῆς ὁποίας εἴμεθα καὶ βοσκοὶ ἀνὰ τοὺς ἀγρούς κατὰ τὰς θερμὰς ἡμέρας, ὡς μαλτέζικη γίδα ὅπου ἦτο, τῆς εἶχομεν κατασκευάσει ἰδιαιτέρων θερμὴν καλύβην, ἐστρωμένην μὲ ἀφθονον ξηρὸν χόρτον, καὶ τὴν ἀγαπούσαμεν τόσο πολὺ, εἰς τρόπον ὅστε εἰς στιγμὰς αὐθορμητῶν διαθέσεων ἰππασίας, πολλάκις ἐδέχετο, ἐν ἀκρᾷ πάντοτε ὑπομονῆς, τὰ νῶτά μας ἐπὶ τῆς ράχεώς της.

Ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἐν μεγάλῃ μυστικότητι, καὶ μακρὰν τῶν βλεμμάτων τοῦ μπάμπας, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ὁποίου ἡ Σοῦτα ἠμποροῦσε νὰ καυχᾶται πάντοτε... ἂν ἠδύνατο.

Ὅταν μὰς εἶδεν εἰσερχομένους ἔτρεξε ζωηρῶς βελαζουσα, καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς δυσῶδος τῶν τέκνων της — δύο ἀσπρόμαλλα κατσιάκια, μὲ μικρὰ κατὰλευκα σκουλαρίκια, τῶν ὁποίων ἐλάβομεν τὴν φροντίδα νὰ στολίσωμεν τὸν λαϊμὸν διὰ πλατεῖων ἐρυθρῶν ταινιῶν, ὡς μικροσκοπικῶν κωδωνίσκων — πρὸς τὴν μεστὴν ἀλατος βαθουλὴν παλάμην τοῦ μπάμπας.

Τὸ ἄλας διεδέξατο γενναία δόσις κριθῆς, καὶ ἐνῶ ἡ ἀγαπημένη μας Σοῦτα ἐπέπιπτε λαϊμάργωγος ἐπ' αὐτῆς, ὁ μπάμπας ἐτοποθέτει τὴν γαβάθην πρὸ τῶν σκελῶν της, καὶ μετ' ὀλίγον ἐν τῷ στενῷ τῆς καλύβης χώρῳ ἠκούσθη ὁ εὐφρόσυνος ἦχος τοῦ γάλακτος, πίπτοντος ἐντὸς τῆς γαβάθης.

Ἡ Ἀγγέλω Ἰστατο ἐκεῖ που πλησίον φωτίζουσα τὴν σκηλὴν μὲ τὸν μακρυαῖμην κανδηλιέρην ἀνὰ χεῖρας, καὶ μὲ ἀνοικτὸν ὑπὲρ τὸ δέον στόμα, ὅπερ δὲν δύναμαι ν' ἀποκρύψω ὅτι δὲ συνέβαινε καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἄλλους, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι μόνον τὸ ἰδικόν μας ἐκοινωνήσε λίαν συχνὰ μετὰ τοῦ περιεχομένου τῆς γαβάθης, ἐνῶ τὸ ἰδικόν της, ἂν καὶ ἐδοκίμασε κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μας, ἐνῶ μετέφερε τὴν γαβάθην, νὰ μὰς μιμηθῇ, ἀτυχῶς ὅμως ἀπέτυχε· διότι ὁ κανδηλιέρης, καίτοι ἐξέπνευσεν εἰς τὸ πρῶτον σφοδρὸν ρεῦμα τοῦ ἀνέμου, ἐπρόφθασεν ὅμως νὰ τὴν προδώσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου διὰ τῆς τελευταίας ἀναλαμπῆς του, καὶ οὕτω ἐπ' αὐτοφῶρῳ συλληφθεῖσα ἡ γαβάθα μετῆλθεν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰς ἀπαιτητικὰς χεῖράς μου, μὲ ὅλον αὐτῆς τὸ περιεχόμενον.

Ἦδη ἡ φωτιὰ ἀνέδιδε ζωηρὰς φλόγας εἰς τὴν ἐστίαν.

Ἐπὶ τῆς προτοιμασθείσης ἀνθρακιᾶς μακρὸς ὀβελός, κατὰφορτος ἀπὸ παχειᾶς ξυλοκοτίας — τὸ ἐσπερινὸν κυνήγιον τοῦ ἐπιστάτου τοῦ κτήματος, ἐνὸς Βασιλῆ Σπαραγκιά, ἐπιδεικνύοντος ἀπὸ τὸν τόνον τῆς φωνῆς μέχρι τῶν ἐλαχίστων κινήσεων τοῦ σώματος, τὴν Γιαννιώτικην καταγωγὴν του — ἔτριζε στρεφόμενος ὑπὸ τῆς ἐρυθρᾶς χειρὸς τῆς Ἀγγέλης.

Τὸ λίπος τῶν σαρκῶν σταλαζόν ἀδιακόπως ἐπὶ τῶν ἀνθράκων ἀνέδιδεν ἀνὰ τὸ δωματίον ἐλαφρὰν κνίσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεργὸν μέρος ἐλάμβανον καὶ οἱ ἐνοχλητικοὶ ρῶθῶνες τοῦ κυνηγετικοῦ σκύλου τοῦ ἐπιστάτου, τοῦ Μοῦργου — μεθ' οὗ αἱ σχέσεις μας δὲν εὐρίσκοντο εἰς οὐδὲν ὁμαλὴν κατάστασιν, ἐμαρτύρουσαν δὲ τοῦτο, τὰ σήματα τῶν ὀδόντων του ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων μας, καὶ αἱ πολλαὶ μελαναὶ ραβδώσεις ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐκείνου — ἀνακινούντος ζωηρῶς τὴν οὐράν, ὡς νὰ ἐζήτει θωπείας ὀφειλομένης παρὰ τῆς χονδρῆς χειρὸς τοῦ αὐθέντου του, ὅστις, συσπειρούμενος παρὰ τὴν πυράν, μὲ τὴν βαρεῖαν κάππαν του, ἀνεφώνει κατὰ διαλείμματα, ἐν τῇ διαχύσει τῶν κυνικῶν αἰσθημάτων του, μὲ τὴν ἰδιαζουσαν Γιαννιώτικην προφορὰν του:

— Τί λίγει ὁ Μοῦργος!... τί λίγει ὁ Μοῦργος!

* *

Καὶ ἐπροχώρει οὕτω μακρὰ, ἀτελειώτως, πληκτικῆ, ἡ νύξ τῶν Χριστουγέννων, καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ἐστίας ἐκκρεμὲς ἐξηκολούθει τὸν μονότονον παλμόν του, καὶ ἐδιπλασίαζε τοὺς μυκηθμούς ἐξῶ ὁ ἀνεμος.

Ὁ ὀβελός ἐξηκολούθει στρεφόμενος ὑπὸ τῆς Ἀγγέλης, τῆς ὁποίας οἱ ἡμίκλειστοὶ ὀφθαλμοί, καὶ τὰ παρατεταμένα χασμῆματα ἐνέφαινον ἀκράτητον τάσιν πρὸς ὕπνον.

Ὅλοι ἠσθάνομεθα τὴν ἀνάγκην νὰ λέγωμεν κατὰ τι, γὰρ νὰ περᾶ ἡ ὥρα, μόνον ἡ Βάβω ἐκάθητο σκεπτικῆ, ροφῶσα ἀκρι-

ότερον τόρα τὸν ταμπάκον της, καὶ θωπεύουσα μηχανικῶς πῶς μὲ τὴν γεροντικήν της χεῖρα τὴν μακρὰν ἀτακτον κόμην τῆς κεφαλῆς μου.

Ὁ ἐπιστάτης ἤθελε κατὰ νὰ λέγῃ πάντοτε, χωρὶς νὰ τὸ κατορθῶν ποτέ, ἀρχίζων καὶ μένων μὲ τὴν αὐτὴν στερεότυπον φράσιν του, κολλημένην εἰς τὰ ἐξφωδηκότεα χεῖλην του:

— Καρδιά χειμωνιοῦ· δὲν εἶνε παῖξε γέλιξσε, γλέπεις...

Καὶ ὅμως ὑπῆρχε μεταξύ μας, ἕνας ὅπου ἠμποροῦσε νὰ μὰς κρατήσῃ ἐξύπνους μέχρι τῆς πρωτῆς.

Καὶ αὐτὸς ποῖος ἄλλος ἦτο, εἰμὴ ἡ ἀραπημένη Βάβω, ἡ ὁποία ἐζήσε ἑστὰ δοξασιμένα χρόνια τοῦ παλγοῦ καιροῦ, αἰχμαλωτισθεῖσα εἰς τὴν ἠρωϊκὴν τοῦ Μεσολογγίου ἐξοδον, καὶ μεταφερθεῖσα μαζῇ μὲ τὰ ἄλλα γυναικόπαιδα μακρὰν τῆς Πατρίδος, εἰς τὰ μέρη τῆς Θεσσαλίας, ἔνθα ἀπώλεσε καὶ τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἐλευθερωθεῖσα τέλος, μετὰ πολλὰς σκληρὰς περιπετείας ἐν μέσῳ τοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος, ὑπὸ τοῦ μακαρίτου πατρὸς της — ἐνὸς Ζαχαρία Στατικού, — ἀγνώστου ἀγωνιστοῦ, ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἔχυσαν τὸ αἷμά των χάριν τῆς ἐλευθερίας.

Πόσας λύπας εἶχεν ὑποστει, καὶ πόσα ἤξευρεν, ἡ καὶ μὲνη ἡ Βάβω.

Αὐτὰ ἀπάνω κάτω, ἐνῶ ἀκουμποῦσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν γονάτων της, ἀνεκύκλουν εἰς τὸν στενὸν μου ἐγκέφαλον, ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς σιγῆς, καὶ μὴ ἀμφιβάλλων, ὅτι ἡ Βάβω μόνον εἰς τὸν λαμπρὸν ὀρίζοντα τῶν παλαιῶν της ἀναμνήσεων θὰ ἦτο βυθισμένη, τὴν διέκοψα ἀποτόμως ἐκ τῶν βαθέων λογισμῶν της, ἐρωτήσας μὲ τὴν ἀφέλειαν τῆς ἡλικίας μου:

— Εἶχατε Χριστούγεννα τὸν παλγὸ καιρό, Βάβω;

Ἐχαμογέλασε καὶ ὡσεὶ εὐχαριστηθεῖσα εἰς τὴν ἐρώτησίν μου, διότι θὰ ἐπανήρχετο εἰς προσφιλὲς δι' αὐτὴν θέμα, ἐξέβαλε πρὸς στιγμὴν βαθὺν στεναγμόν, καὶ ἀνεφώνησε μετὰ πικρίας:

— Παλγὰ χρόνια! παλγὰ χρόνια!

Καὶ ὕστερα, ὡσεὶ ἀπετείνετο καθ' ἐαυτὴν μάλλον, ἢ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου, ἐξηκολούθησε νὰ λέγῃ:

— Περάσατε περάσατε τόσο γλήγορα, ἀλλὰ ποῖος ἠμπορεῖ νὰ σὰς ξεχάσῃ τόσο εὐκολᾶ.

»Σὺν σήμερα, παιδιὰ μου, τέτοια νυχτιὰ ἐγιορτάσαμε καὶ ἐμεῖς μιὰ φορὰ ἐστὶν Μεσολόγγι Χριστούγεννα, προσκυνούμε τὴ Χάρι του.

»Μὰς ἐζῶνε σὺν στοιχεῖο τὸ κάστρο ὁ Κιουταχῆς ἀντάμα μὲ τὸν Ὁμερ Βριώνη. Ἄντρες, παιδιὰ, καὶ γυναῖκες ἀκόμα ἐξημερονότανε ἐς τὰς τάπιες, χωρὶς νὰ παύῃ τὸ τουφέκι καὶ τὸ κανονοβολίδι ἀπὸ μέσα καὶ ἀπόξω. Τί ἀμέτρητο ἀσκέρι ἦταν ἐκεῖνο, Παναγία μου!

»Ἐνας ἔπερτε καὶ δέκα ἐξεφυτρώνανε ἐς τὸ τόπο του. Μὰ ὅσοι κ' ἂν ξεφυτρώναν τὸ βόλι μας ἦταν ἀλάθευτο πάντα. Κάθε τουφεκιά καὶ μιὰ ζωὴ ἐθέριζε.

• Δέν θζμουνα δέκα χρονῶν κορίτσι, και τὰ θυμάμε ακόμα σάν τόρα.

• Δέν ἦτανε μιὰ φορὰ και δυὸ πού εἶδα νὰ κυλισθοῦνε ἔμπροστά μου χιλιάδες τουρκικὲς μπόμπες. Τὸ σπίτι μας τῶχαν κάμει κομμάτια, και τὲς εἶχαμε συνειθίσει πού δέν μᾶς ζμελλε και τόσο.

• Ἐσήκωνες τὰ μάτια σου ἔς τὸν οὐρανό, κ' ἔβλεπες τὲς μπάλες νᾶρχωνται κάτω ἢ μιὰ ἀπάνω ἔς τὴν ἄλλη σάν βροχή.

• Μιὰ μέρα ἐκεῖ πού καθώμαστε ἔς τὸ κατώγι, γιὰ περισσότερη προφύλαξη, πέφτει μιὰ ἔς τὴν στέγη τοῦ σπιτιοῦ μας, τρυπάει τὸ πάτωμα και σπάει ἔμπρός ἔς τὰ μάτια μας. Ἐνα κομμάτι κόφτει και τὰ πέντε δάκτυλα μιᾶς Βραχωρίτισσας γειτόνισσας μας, πού ἀπ' τὸ φόβο τῆς ἐξεψύχησε τὴν ἴδια ὠρα. Ἐνα ἄλλο πέρνει ἔς τὸ κεφάλι μιὰ Σουλιώτισσα, πού ἂν δέν ἐπρόφθανε νὰ βάλῃ τὸ μανδύλι τῆς ἔς τὴν τρύπα, θὰ σκορποῦσαν τὰ μυαλά τῆς ἔς τὸ χῶμα. Ἀργότερα ἕνας χειρουργὸς γιὰ τὸς τῆς ἔβαλε κολοκῦθι ἔς τὸ κεφάλι, κ' ἔθρεψε κ' ἔζησε πολὺ καιροῦ.

• Τέτοιες γυναῖκες εἶχαμε ἐκεῖ τὰ χρόνια, μὲ καρδιά ἀτσάλνια, και τέτοια ἀπίστευτα θαύματα σάν τῆς Σουλιώτισσας, παιδιὰ μου, ἔγειναν πολλὰ ἔς τὴν ἐποχή μας.

• Ἐσίμωναν τὰ Χριστούγεννα, κ' ἔβλέπαμε τὰ σκυλιὰ νὰ κόβουν ἔξω ἔς τὰ λιοστάσια τὲς ἐλγὲς κάθε μέρα χωρὶς νὰ ἔμποροῦμε νὰ καταλάβουμε τί ἔμποροῦσαν νὰ τὲς κάνουν.

• Καθὼς μαθεύτικες τὰ ὕστερα, ἐκάνανε μεγάλες σκάλες γιὰ ν' ἀναιβοῦνε ἔς τὸ κάστρο.

• Ὁ Θεός, δέν θέλησε νὰ μᾶς πάρουν τὰ σκυλιὰ αὐτὴ τὴν ἴδια νύχτα, πού ἐγεννιῶνταν τὸ παιδί του, και βρέθηκε ἕνας χριστιανὸς και ἦρθε πρὸς τὸ μέρος μας, και μᾶς τὸ φανέρωσε πῶς οἱ Τούρκοι εἶχαν βουληθεῖ νὰ κάμουν γιουρούσι ἔς τὸ κάστρο τὴν ὠρα πού θὰ λειτουργώμαστε ἔς τὲς ἐκκλησιές.

• Οἱ δικοί μας δέν εἶδειξαν κᾶνα σημεῖο πῶς εἶχαν μάθει τὸ μυστικό, μονάχα κρυφὰ, κρυφὰ ἐτοιμάζονταν. Ἄχ! τί ἀλησμόνητη νυχτιὰ ἦταν ἐκεῖνη! Τί καρδιοχτύπι ἐνοιώσανε τὰ στήθη μας!

• Τὰ παλληκάρια ἐσυναχθῆκαν ἀπὸ βραδύς σκαμμένα, ἦσουχα, ἔς τὲς τάπιες, μὲ χαμηλωμένα τὰ καρυοφίλια, και μὲ τὰ γιαταγάνια λαχταριστὰ ἔς τὰ φιαρία ἀπ' τὸ τρόχισμα. Ἐγὼ ἢ ἴδια ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα εἶχα τροχίσει τοῦ πατέρα μου, πού ἀπ' τὴν μέρα πού ἀναψε τὸ τουφέκι δέν τὸν εἶχα δεῖ νάρθῃ ἔς τὸ σπίτι οὔτε μιὰ φορὰ. Μέρα νύχτα ἔς τὴν τάπια του ἔμενε ἐκεῖ ἔτρωγε, ἐκεῖ ἐκοιμώτου.

• Ἐκεῖνη τὴν νύχτα ὅλο τὸ Μεσολόγγι ἔμεινε ἀγρυπνο, ἔς τὸ πόδι, μ' ἕνα δάκρυ ἔς τὰ μάτια, μὲ μιὰ εὐχὴ ἔς τὸ στόμα:

• Θάνατος ἔς τὸ τύραννο τῆς πατρίδας.

• Κατὰ τὰ μεσάνυχτα ἀνοιξαν ἢ γυναῖκες τὲς ἐκκλησιές, κ' ἄρχισαν νὰ σημαίνουν ὄλαις ἢ καμπάνες δυνατὰ, γιὰ νὰ ἔξαπατήσουν τοὺς Τούρκους.

• Κατὰ τὰ ἔημερώματα, οἱ Τούρκοι ἔκαμαν τὸ γιουρούσι. Τοὺς ἀφισαν κ' ἀκούμπησαν καλὰ — καλὰ τὲς σκάλες ἔς τὸ κάστρο, κ' ἄρχισαν ν' ἀνεβαίνουν. Δυὸ τρεῖς ἀπ' αὐτοὺς ἐπάτησαν ἀπάνω.

• Ἄξαφνα μέσα ἔς τὴν μεγάλη ἐκεῖνη σιγαλιὰ και νεκρωμάρα τῆς νύχτας, μιὰ καταχθόνια βοὴ ἀντήχησε, σάν νὰ τὴν ἔξερασε ἢ κόλασι, και μιὰ φλόγα μεγάλη ἐφώτισε ἀνάμεσα σὲ πυκνὸ καπνὸ, και ἔς τὸ βαθὺ σκοτάδι, χιλιάδες κορμιὰ ἔς τὸν ἀέρα. Εἶχαν βάλει φωτιὰ ἔς τὸ λαγοῦμι, ποῦχαμε σκάψει κρυφὰ, κ' ἐξέσπασε μέσα ἔς τ' ἄσπερι τῶν Τούρκων.

• Τὴν ἴδια ὠρα τὰ καρυοφίλια και τὰ τρυμπόνια ἔσκουζαν ἀπὸ τὸ κάστρο, και ἢ σκάλαις ἀναποδογυρισθῆκανε κάτω ἔς τὸ βαθὺ χαντάκι ποῦταν ὀλόγυρα ἔς τὸ κάστρο.

• Τί χαλασμοὸς εἶχε γίνεῖ ἐκεῖνη τὴν νύχτα.

• Τὸ πρωῖ, σάν ἔφεξε ὁ Θεὸς τὴν ἡμέρα, χιλιάδες κορμιὰ δίχως κεφάλια, χέρια ἀπειρα κομμένα, και σχισμένα σκόρπια κεφάλια ἐκύκλωναν τὸ κάστρο.

• Τότες ἔψαλλαν δοξολογίας ἔς τὲς ἐκκλησιές, κ' ἐγιορτάσαμε ἀδελφωμένοι ὅλοι τὴ γέννα τοῦ Χριστοῦ μας, μὲ μιὰ μεγάλη χαρὰ ἔς τὰ στήθη, μὲ μιὰ ὀλόχαρη φωνὴ ἔς τὸ στόμα:

• — Καὶ τοῦ χρόνου ἔς τὴν Πόλι, νὰ δώσῃ ὁ Θεός...

• Πέρασαν, πέρασαν ἐκεῖ τὰ χρόνια τόρα, ἐψιθύρισε μὲ παράπονο ἢ Βάβα, σφογγίζουσα διὰ τῆς σκελετώδους χειρὸς τῆς ἕνα λησμονημένο δάκρυ, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς διηγῆσεώς της, εἰς τὴν ζαρωμένην ὄψιν της, και ἐσίγησε λίαν συγκεκνημένη.

* *

Ἡ φωτιὰ ἀνέδιδεν ἡδὴ τὴν τελευταίαν ἀναλαμπὴν της, ὁ κανδηλιέρης ἔριπτεν ἡμισέστον τὸ φῶς τῶν τεσσάρων θρυαλλίδων του ἐπὶ τῆς ἐστίας, ὡς νὰ ἐνύσταξεν ἀπὸ τὴν διήγησιν τῆς γραίας, ἐνφ' ἡμεῖς ὅλοι ἐμένομεν ἀφωνοί, διατελοῦντες εἰσέτι ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν λόγων της. Μόνον ἢ Ἀγγέλω εἶχε κλίνει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους, κ' ἐρόργαζεν ἠσυχῶς ἐν ὑψίστῃ εὐδαιμονίᾳ.

Ἐξὼ ὁ ἀνεμὸς ἐβογοῦσε ἀκόμη, οἱ ἀλέκτορες ἐτόνιζον τὸ πρωϊνὸν των ἄσμα, θορυβοῦντες ἐν τῷ παρακειμένῳ ὀρνιθῶνι, και αἱ πρῶται ὠχραὶ ἀνταύγειαι τῆς ἡοῦς ἔσπερον τὰς ὑέλους τοῦ μικροῦ παραθύρου τῆς ἐπαύλεως, διὰ μέσου τῶν ὀποιῶν ἐφαίνετο πίπτον, πίπτον πάντοτε τὸ χιόνι κατὰ πυκνὰς νιφάδας...

ΜΗΤΕΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΩΝ

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ

Ὁ ἐκ Πύργου κ. Ἰω. Σπετσάρης και Νικ. Α. Λεγοβιότης παρακαλοῦνται ν' ἀποστείλωσι τὴν συνδρομὴν τοῦ ΣΤ' ἔτους.

Ὁ ἐκ Πατρῶν κ. Νικόλαος Γ. Κάβδουρας παρακαλεῖται νὰ ἀποστείλῃ τὴν συνδρομὴν τοῦ Δ', Ε' και ΣΤ' ἔτους.

κυρίαν Ρεγγίνα Δακουρὸ και κ. Δ. Κούρτσολαν, Χαρ. Δημητρόπουλον, Γεώργ. Μάργαρη, Ζώνη Παπαθανασίου, Ἄθαν. Χατζηγάγον, Ἄθαν. Δινιζόπουλον και Κ. Χατζόπουλον. Συνδρομαὶ ἡμῶν ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν. — κ. Διον. Ε. Μαρτινέγκον. Ἐπιταγὴ ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. Ἐγράψαμεν. — κ. Χαρ. Δασκαράτον, Ληξούριον. Ἐλήφθη τὸ ἐπιστροφέν. Εὐχαριστήθητε νὰ μετρήσητε τῶν ἐν Ληξουρίῳ ἀνταποκριτῆ ἡμῶν κ. Σπ. Παγῶνῃ δρ. 3, ἀντίτιμον 30 φύλλων, ἀτίνα ἐλάβατε, διότι ἢ συνδρομὴ σας ἔληξεν εἰς ἀριθ. 504, και οὐχὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν 534, τὸν ὅποιον ἐπεστρέψατε, ἀφοῦ βεβαίως σας παρουσιάσθη ἢ ἀπόδειξις τῆς πληρωμῆς. — κ. Α. Σ. Μπαρούτην. Ἐλλείποντα ἀπεστάλησαν. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους μέχρι 17 Ἰουνίου δρ. 6. — κυρίαν Εὐρημίαν Καρδαρῶν. Ἐλήφθη ἀντίτιμον συνδρομῆς «Ἐκλεκτῶν» και σειρᾶς «Ἰατροῦ Ἀπομνημονευμάτων» παραδοθέντων. — κ. Ἰω. Μαζαράκη, Ἀργιστοῖον. Εὐχαριστήθητε νὰ μετρήσητε τῶν ἐν Ληξουρίῳ ἀνταποκριτῆ ἡμῶν κ. Σ. Παγῶνῃ δρ. 1, 10, ἀντίτιμον ἔτι 11 φυλλάδιων. — κ. Π. Γ. Μενάκιαν, Ἀργιστοῖον. Τῶν ἐν Ληξουρίῳ ἀνταποκριτῆ ἡμῶν κ. Σπ. Παγῶνῃ. — κ. Σ. Α. Ἀντύππαν. Ἐλήφθη ἢ ὑπ' ἀριθ. 388 πεντηκοντάραχος ἐπιταγὴ. — κ. Γ. Α. Κ. Ἐρταῖθα. Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ σας δὲν ἀνεγνώσθη. Σὰς παραπέμπωμεν εἰς τὸ Γραμματοκιβώτιον τοῦ ἀριθ. 532. Ἐκεῖ θὰ εὑρετε ἀπκνησιν εἰς τὴν πρώτῃν σας ἐπιστολήν. — κυρίαν Μαρίαν Α. Γκίζη. Ἐνεγράφητε. Φύλλα ἀπὸ ἀριθ. 484 μέχρι σήμερον και ἀπόδειξις πληρωμῆς, παρεδόθησαν εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας». — κ. Εὐαγγελίῳ Γκίζη. Συνδρομὴ σας ἐλήφθη. Ἀπόδειξις πληρωμῆς ἀπὸ ἀριθ. 509—613 παρεδόθη. — κ. Δημ. Γαβριηλάκη. Συνδρομὴ σας ἐλήφθη. Ἡμερολόγιον και φύλλα ἀπεστάλησαν. — κ. Π. Ἀναγνωστόπουλον. Ἐλήφθη ἀντίτιμον «Ἰατροῦ Ἀπομνημονευμάτων» μηνὸς Νοεμβρίου Εὐχαριστοῦμεν. — κ. Φ. Γ. Φωτόπουλον. Ἡμερολόγιον κτλ. ἀπεστάλησαν. — κ. Ἰω. Σγουρόπουλον. Παρακαλοῦμεν, γνωρίσατε ἡμῖν, τί σὰς ὤθησε νὰ ἀποστείλητε δελτάριον, δικαιολογούμενοι, ὅτι ἐπληρώσατε, ἐνφ' ἡμεῖς δὲν ἐζητήσαμεν πληρωμὴν συνδρομῆς, ἢ τις ἐγκαίριως πάντοτε πληρώνεται. — κυρίαν Δέσποιναν Φιλαδέλφειν. Ἀπεστάλησαν. — κ. Ἦρ. Φ. Βασιλειάδην. Ἀπεστάλησαν. — κ. Λεων. Σωτηρόπουλον. Ἐλήφθη ἀντίτιμον φύλλων «Ἰατροῦ Ἀπομνημονευμάτων», ἀποσταλέντων. — κ. Α. Χ. Μερδακίτην. Ἐλήφθη ἀντίτιμον «Ἰατροῦ Ἀπομνημονευμάτων» μηνῶν Ὀκτωβρίου και Νοεμβρίου.

ΚΟΜΨΟΤΑΤΟΙ

ΚΑΙ

ΕΥΘΗΝΟΤΑΤΟΙ

ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΑΙ

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΙΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΚΟΡΙΝΘΗΣ»

Ὄδος Προαστείου ἀρ. 10.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὰ «Ἐκλεκτὰ Μυθιστορήματα» κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν. Φύλλα προηγούμενα εὐρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ ἡμῶν, εἰς πάντα τὰ Ἰσποπρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, και τοῖς κ.κ. Ἀνταποκριταῖς ἡμῶν.